

OBSAH / CONTENTS

Daniela Džuganová: Odbornosť naša každodenná / Our Daily Expertness

ČLÁNKY / MAIN ARTICLES

Katarína Šušoliaková: Verejné knižnice a celoživotné vzdelávanie / Public Libraries and Lifelong Learning /5

Katarína Vandlíková: Práca so znevýhodnenými skupinami používateľov v Turčianskej knižnici v Martine / Working with Disadvantaged Groups of Users in Turčianska Library in Martin /8

Beáta Bellérová: Krok za krokom pre zlepšenie informačného vzdelávania na vysokých školách / Step by Step for Information education Improvement in Universities /10

Kvetoslava Rešetová: Komplexné riadenie práv duševného vlastníctva / Complex Management of Intellectual Property Rights /13

Zo života nečlenských knižníc *From the Life of Non-member Libraries*

Viera Ohrablová – Miloš Ševčík: Knižnica Západoslovenského múzea v Trnave / Library of the West-Slovakian Museum in Trnava /18

Naša anketa: Pohľad na profesiu knihovníka / Our Survey : A Look on the Library Profession

Marta Dušková – Zuzana Pastieriková: Náš názor na profesiu knihovníka / Our Opinion on the Profession of Librarian /19

INFORMÁCIE / INFORMATION

Anežka Strihová: Informácia o seminári NitLib 2010 – Web a knižnice / Information on the NitLib 2010 Seminar – Web and Libraries /21

Blanka Snopková: Významné osobnosti v 755-ročnej histórii Banskej Bystrice / Notable Personalities in 755 Years of Banská Bystrica History /22

Vladimír Grigar: O jednom podujatí Slovenskej pedagogickej knižnice / On an Event in the Slovak Library of Education /26

Marcela Domenová: Duchovné bohatstvo východného Slovenska – Knižná kultúra II / A Spiritual Treasure of Eastern Slovakia – Book Culture II /28

Štefan Kolivoško: Benchmarking / Benchmarking /31

Benjamína Jakubáčová: Boli sme pri tom!!! /Being There /32

Simona Ďurdíková: Čítanie ako zážitok / Reading as an Experience /36

Božena Blaháčová: Stela Brix v Hornonitrianskej knižnici v Prievidzi / Stela Brix in the Hornonitrianska Library in Prievidza /37

Elena Kaplanová: Po stopách predkov / In the Footsteps of the Ancestors /38

Z našich vydaní / From our Editions

Marcela Domenová: Z edičnej činnosti Štátnej vedeckej knižnice v Prešove /From the State Scientific Library in Prešov Editorial Work /39

ZAHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA / INTERNATIONAL COOPERATION

Darina Kráľová: Kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografov / Colloquium of Czech, Moravian and Slovak Bibliographers /42

Miriám Rajterová: Organizácia práce v Redbridge Libraries (South Woodford Library) / Organizing work processes at Redbridge Libraries (South Woodford Library) /46

Darina Janovská: Cezhraničný kultúrny dialóg v debate / Cross-border Cultural Dialog /53

Oľga Doktorová: Obzretie sa na konferenciu Krym 2010 / Looking back to the Krym 2010 Conference /55

PERSONÁLIE / PERSONALITIES

PhDr. Darina Krausová, rod. Rybárová /58

Marta Žilová: K životnému jubileu PhDr. Márie Kadnárovej / Life Jubilee of PhDr. Mária Kadnárová /59

Klára Komorová: Miloš Kovačka – jubilant / The Honoree Miloš Kovačka /60

Oľga Doktorová: Naša jubilantka PhDr. Oľga Lauková, PhD. / Our Honoree PhDr. Oľga Lauková, PhD. /62

Odbornosť naša každodenná

Je takmer prirodzenou túžbou takmer každého z nás byť aspoň v niečom výnimočný, alebo aspoň lepší ako ostatní. Táto túžba sa dá generalizovať aj na inštitúcie. Knižnice ako inštitúcie majú tiež svoje prirodzené túžby a chcú byť výnimočné v mnohých oblastiach kultúry, vzdelávania, vedy a školstva. Existuje mnoho prívlastkov na zdôraznenie výnimočnosti. Mne sa najviac páčia označenia **odbornosť a excelentnosť**. Páčia sa mi hlavne z dôvodu, že sa dajú spájať s rôznymi podstatnými menami, napr. odbornosť zamestnancov, excelentná inštitúcia, excelentný pracovník.

Existuje množstvo definícií odbornosti zamestnancov. Jedna z nich hovorí o tom, že ľudia tvoria výsledky a výsledky sú odrazom kvality každej spoločnosti. Kvalitné výsledky sú zase tvorené motivovanými a spokojnými zamestnancami. Uvedomujeme si preto dôležitosť ich neustáleho rozvoja a osobného i profesionálneho rastu, pretože odbornosť zamestnancov je jednou zo základných hodnôt našej spoločnosti, je vkladom do jej kapitálu a našim neoceniteľným aktívom.

A čo znamená excelentnosť? Podľa istého vrcholového manažéra to znamená, že výsledok činnosti zamestnancov je niečo viac než len norma v danej oblasti. Zamestnanci nemôžu byť excelentní, ak vykonávajú prácu len medzi ôsmou a šestnástou hodinou. Pre okolie musia byť knižnice a ich zamestnanci viditeľné najmä výsledkami svojej práce. Musia byť proste výnimoční. Každého nášho používateľa zaujíma najmä to, či ten alebo onen zamestnanec je schopný vyriešiť požiadavku či problém. A to je to, čo by nás malo zaujímať predovšetkým. Aby každý odborný zamestnanec v knižnici bol spájaný s veľmi konkrétnymi výsledkami svojej práce, samozrejme v závislosti od svojej pracovnej pozície. Aby bol odborníkom, aby bol výnimočný, aby bol excelentný.

Prihovám sa na sklonku roka 2010 za vytvorenie vlastnej knihovníckej značky excelentnosti. Značky, o ktorú bude mať záujem naša verejnosť, naši čitatelia či používatelia. Ale nielen oni, aj naši zriaďovatelia, naši nadriadení. Tí noví, zvolení v komunálnych voľbách, či v akademických voľbách na vysokých školách. Nebuďme ani falošne skromní, ale ani prehnane sebavedomí. Buďme primerane hrdí na svoje schopnosti, poznajúc svoju vlastnú hodnotu. Tou hodnotou nech sú naše konkrétne pracovné výsledky. A že sú pozoruhodné, o tom svedčí obsah posledného čísla nášho bulletinu v roku 2010, v ktorom sú opäť podchytené aktivity všetkých typov knižníc.

O odbornosti som sa už zmienila. Stále viacej ju prezentujeme nielen na domácich odborných podujatiach, ale čoraz častejšie aj na medzinárodných konferenciách.

Počas roka 2010 sme sa na stránkach nášho bulletinu venovali problematike vzdelávania (profesijného, celoživotného a pod). Jeho záver bol pre nás výnimočný tým, že do rúk nielen knihovnickej verejnosti sa dostáva výnimočná publikácia mapujúca stav informačného vzdelávania **Informačné vzdelávanie v podmienkach slovenských verejných vysokých škôl**. Viacej sa o nej dozviete v príspevku *Krok za krokom pre zlepšenie informačného vzdelávania na vysokých školách*.

Poslednou bodkou za rokom 2010 nech je myšlienka o tom, či existuje recept na úspech v tom **našom malom či veľkom knihovníckom svete**? Áno, pre každého z nás, ktorý pochopil, že pre nás je najdôležitejšia je spolupráca a orientácia na ľudí. Takých, ktorí sú schopní inovatívne myslieť, vzdelávať sa, vzdelávať iných, byť hrdý a pyšný na svoju profesiu. Na tú úžasnú silu informácií, ktoré máme vo svojich hlavách a niekedy aj rukách.

PhDr. Daniela Džuganová, predsedníčka SAK
daniela.dzuganova@upjs.sk

Verejné knižnice a celoživotné vzdelávanie / *Public Libraries and Lifelong Learning*

Mgr. Katarína Šušoliaková, Krajská knižnica v Žiline
susoliakova@krajskakniznicazilina.sk

Abstract: *Support of lifelong learning and improvement of information literacy of users are among the tasks of the Slovak Librarianship Strategy for the Years 2008 – 2013. Public libraries play an important role in performing these tasks. Different aspects of their activities in this field are resumed : work with children and youth, adult users, elderly users and disabled citizens. Libraries utilize European Union funding for transfrontier cooperation.*

Keywords: *public libraries; lifelong learning; information literacy*

Kľúčové slová: *verejné knižnice; celoživotné vzdelávanie; informačná gramotnosť*

Podpora celoživotného vzdelávania a zvyšovania informačnej gramotnosti používateľov je úlohou číslo 7 Stratégie rozvoja slovenského knihovníctva na roky 2008 – 2013. Medzi prioritami v tejto oblasti je dobudovanie verejných knižníc tak, aby mohli primerane plniť úlohy lokálnych centier vzdelávania a vytvárali podmienky pre prístup občanov k nadobúdaniu nových a rozvíjaniu už získaných zručností pri práci s informáciami a pre zlepšenie informačnej gramotnosti všetkých vrstiev obyvateľstva s cieľom zabezpečenia rovnosti šancí pri plnení základného ľudského práva na celoživotné vzdelávanie. Verejné knižnice sú inštitúcie dostupné širokej verejnosti a v intenciách predmetnej strategickú úlohy by mali vo svojich regiónoch podporovať vzdelávanie vybraných cieľových skupín (dlhodobozamestnaní občania, ženy na materskej dovolenke, občania so zmenenou pracovnou schopnosťou, mládež, seniori, rómska komunita, imigranti), realizovať projekty na podporu čítania s osobitným zameraním na deti a mládež, rozširovať partnerstvá so vzdelávacími subjektmi.

Na základe informácií o činnosti verejných knižníc na rôznych fórach si dovoľím tvrdiť, že knižniční a informační pracovníci si v plnej miere uvedomujú dôležitosť tejto úlohy, dôležitosť knižníc v procese vzdelávania v rôznych formách a pre všetkých. A to i napriek dlhodoboznepriaznivej finančnej situácii vo verejných knižniciach, zosilnenej hlavne v poslednom období, ktorá sa neodráža už „len“ v obmedzenom nákupe knižničných fondov a rôznych úsporných prevádzkových opatreniach, ale aj v znižovaní stavu ľudských zdrojov a v silne zúženom priestore na finančnú motiváciu zamestnancov knižníc.

Verejné knižnice svojimi jedinečnými funkciami zastávajú v spoločnosti výnimočné postavenie. Zabezpečením slobodného prístupu k vysokokvalitným informáciám majú príležitosť ovplyvniť rast kvality života obyvateľstva, pomáhajú riešiť informačnú

nerovnosť. Poskytujú svoje služby všetkým bez ohľadu na vek, sociálno-ekonomický status, úroveň vzdelania, náboženské vierovyznanie. Plnia informačnú, vzdelávaciu, relaxačnú, sociálnu i kultúrnu funkciu v mieste svojho pôsobenia. Pomáhajú ľuďom zdokonaľovať svoje vzdelávacie a sociálne zručnosti, ponúkajú poradenstvo, prispievajú k verejnej informovanosti, informačnej gramotnosti. Knižničné a informačné služby poskytujú nevyhnutnú podporu celoživotnému vzdelávaniu formálneho i neformálneho charakteru. Verejné knižnice sú otvorené inštitúcie, v ktorých má každý jednotlivec prístup k veľkému množstvu informácií. Sú najdostupnejšími inštitúciami voľne poskytujúcimi ďalšie vzdelávanie po skončení školy. Ich služby možno využívať v priebehu celého života.

Verejné knižnice budovaním a sprístupňovaním knižničných fondov nielen krásnej, ale vo vysokej miere i odbornej literatúry, odborným poradenstvom vo využívaní služieb knižnice a jej zdrojov, prístupom k elektronickým databázam, poskytovaním špeciálnych knižnično-informačných služieb, realizáciou kultúrno-spoločenskej činnosti umožňujú vzdelávanie pestrej klientely svojich používateľov s rôznymi vzdelávacími potrebami a preferenciami. Každá knižnica by mala svoje služby orientovať tak, aby nimi oslovila svojho používateľa a prispôsobila sa jeho požiadavkám. Z dôvodu veľkej rôznorodosti používateľského zázemia verejných knižníc je to neľahká úloha. Hlavne keď celoživotné vzdelávanie knižničných a informačných pracovníkov nie je na Slovensku na dostatočnej úrovni a mnoho aktivít v oblasti vzdelávania realizujú knižnice viac-menej intuitívne.

Početnou kategóriou používateľov verejných knižníc sú deti. Čitateľská gramotnosť, jedna z najdôležitejších schopností, základ výučby a učenia všetkých predmetov, je veľmi nízka. Mnoho detí má zníženú schopnosť čítať a zároveň porozumieť textu a získané informácie intelektuálne spracovávať. Knihovníci sa snažia so znižujúcou sa čitateľskou úrovňou bojovať organizovaním množstva podujatí. Stretnutiami so spisovateľmi, známymi osobnosťami, organizovaním rôznych besied, súťaží, kvízov, tvorivých dielní, literárno-hudobných pásiem, činnosťou literárnych krúžkov či klubov sa snažia vzbudiť záujem o čítanie, literatúru, vypestovať čitateľské návyky a zručnosti, ktoré následne na seba viažu schopnosť detí vzdelávať sa a aktívne participovať na vzdelávacích procesoch od základnej až po vysokú školu, i v neformálnych procesoch celoživotného vzdelávania. Literárne súťaže organizované knižnicami nezriedka presahujú hranice sídla knižnice, kraja i štátu. Mnohé väčšie knižnice spracovávajú ponukový list podujatí a aktivít, ktorý pravidelne aktualizujú a posielajú školským zariadeniam v mieste svojho pôsobenia a okolí častokrát s ponukou, aby pedagógovia odporučili témy, ktoré by si knihovníci pre žiakov mohli pripraviť. Medzi podujatiami nechýbajú besedy na tému dopravnej výchovy, ochrany životného prostredia, ochrany pred šikanou, požiarom, pre vyššie ročníky základných škôl a stredoškolskú mládež prednášky s protidrogovou tematikou a mnohé ďalšie.

Trvalou súčasťou vzdelávacích aktivít knižníc je informačná výchova. Táto je organizovaná tak pre deti základných škôl, ako aj stredoškolskú mládež. Predovšetkým na začiatku každého školského roka je jedným z nosných podujatí každej knižnice. Nezriedka sa informačná výchova vo verejných knižniciach realizuje aj pre vysoko-

školákov či dospelých používateľov. Táto funguje skôr na báze individuálneho prístupu, či v malých skupinkách dvoch – troch záujemcov.

Množstvo kultúrno-spoločenských a vzdelávacích podujatí realizujú verejné knižnice pre dospelých používateľov. Tak ako tie pre deti a mládež, aj tieto sú bezplatné a voľne prístupné všetkým záujemcom i z radov tých, ktorí nie sú čitateľmi knižnice. Sú to stretnutia so spisovateľmi a známymi osobnosťami kultúrneho života, historikmi, cestovateľmi, odborníkmi z rôznych oblastí, prednášky s cieľom zvýšenia právneho vedomia, literárne festivaly, výstavy a množstvo ďalších. Často sú to podujatia pre širokú verejnosť bez ohľadu na vek, na ktorých sa môžu dospelí účastníci podeliť o skúsenosti s mladou generáciou.

Osobitnou kategóriou používateľov, na ktorú verejné knižnice zameriavajú svoje vzdelávacie aktivity, sú seniori. Zásluhou verejných knižníc starší ľudia nemusia byť izolovaní, naopak, môžu využívať všetky služby rovnako ako ostatné vekové skupiny. Najatraktívnejším podujatím pre seniorov sa v posledných rokoch stali počítačové kurzy. Počas troch – štyroch, niekedy i viacerých stretnutí knihovníci učia seniorov základom práce s počítačom. Po skončení kurzu je jeho absolvent schopný zriadiť si mailovú schránku, komunikovať prostredníctvom e-mailu, vyhľadávať informácie na internete, vyhľadávať v katalógu knižnice. Kurzy sú bezplatné, veľmi obľúbené, ich účastníci sú spokojní s trpezlivými knihovníkmi, ktorí nemajú problém jednu vec zopakovať niekoľkokrát. Mnohé knižnice tieto počítačové kurzy organizujú aj pre dlhodobo nezamestnaných.

Ešte pred pár rokmi zdravotne znevýhodnení občania mali veľký problém dostať sa k aktuálnym informáciám. I v tejto oblasti zaznamenali niektoré z verejných knižníc veľký pokrok. Mnohé z nich sa svojim debarierizovaným prístupom otvorili telesne znevýhodneným a v prípade, že i tak nemôžu využívať služby knižnice osobne, ponúkajú donáškovú službu kníh a periodík na adresu bydliska. Niekoľko knižníc obstaraním špeciálnych programov umožňuje prístup na internet i zrakovo znevýhodneným. Je však opäť na knihovníkoch, aby týchto ľudí naučili pracovať s počítačom a využívať programy k ich spokojnosti. Rovnako ich knihovníci informujú aj o ďalších možnostiach využívať dokumenty určené cielene pre túto kategóriu používateľov.

V snahe naplňovať strategickú úlohu knižnice spolupracujú s mnohými vzdelávacími inštitúciami – základnými, strednými i vysokými školami, univerzitami, univerzitami tretieho veku, akadémiami vzdelávania, s rôznymi mimovládnyimi organizáciami, s vydavateľstvami. Nezriedka sa napr. vybrané prednášky pre študentov univerzity tretieho veku realizujú na pôde knižnice a sú prístupné širokej verejnosti.

Knižnice z oprávnených území (Žilinský a Prešovský kraj pre Program cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika a Žilinský, Trenčiansky a Trnavský kraj pre Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Česká republika) využívajú jedinečnú možnosť čerpania prostriedkov z Európskej únie a spracovávajú projekty vzájomnej cezhraničnej spolupráce. Medzi aktivitami projektov nechýbajú spoločné stretnutia knihovníkov zamerané na vzdelávacie funkcie knižníc, výmenu poznatkov a skúseností a čerpanie inšpirácií v tejto oblasti.

Verejné knižnice poskytovaním a sprístupňovaním knižnično-informačných služieb všetkým bez rozdielu, organizovaním kultúrno-spoločenských a vzdelávacích podujatí, kurzov, prednášok a svojimi ďalšími aktivitami robia kus záslužnej práce v oblasti celoživotného vzdelávania. Rozsahom otváracích hodín a v prevažnej väčšine príjemným spoločenským prostredím a ochotným vzdelaným personálom zohrávajú významnú úlohu v procese formálneho i neformálneho vzdelávania. Svedčí o tom aj skutočnosť, že verejné knižnice sú zväčša najnavštevovanejšími kultúrnymi inštitúciami v mieste svojho pôsobenia.

Práca so znevýhodnenými skupinami používateľov v Turčianskej knižnici v Martine / Working with Disadvantaged Groups of Users in Turčianska Library in Martin

*Mgr. Katarína Vandlíková, Turčianska knižnica v Martine
kniznica@tkmartin.sk*

Abstract: *The paper provides a brief outline of activities of the public library aimed at different groups of disadvantaged users. More detailed information is given about the project „Music helps us“ (for children attending special schools) and „Removing barriers“ (improving computer literacy of adult disadvantaged users).*

Keywords: public libraries; disadvantaged users; music therapy; computer literacy

Kľúčové slová: verejné knižnice; znevýhodnení používatelia; hudobná terapia; počítačová gramotnosť

Denne sa stretávame s ľuďmi, ktorí majú určitý druh hendikepu, sú v porovnaní s inými nejakým spôsobom znevýhodnení. Môže ísť o znevýhodnenie zdravotné alebo sociálne. Úlohou verejných knižníc je poskytovať služby a uspokojovať kultúrno-spoločenské potreby všetkých kategórií obyvateľov bez rozdielu. Aby knižnice mohli toto prioritné poslanie plniť, je nevyhnutné v ich pôsobení rozvíjať a akceptovať sociálne funkcie, ktorých význam v knižniciach sústavne narastá. V rámci svojich možností sa knižnice snažia tieto funkcie naplňovať a čoraz väčšiu pozornosť venujú znevýhodneným skupinám používateľov.

Turčianska knižnica v Martine, podobne ako ostatné verejné knižnice, vyvíja maximálne úsilie pri vytváraní čo najoptimálnejších podmienok pre zdravotne postihnutých, ale i iným spôsobom hendikepovaných používateľov. V súvislosti s dostupnosťou služieb pre telesne postihnutých knižnica nedávno v rámci rekonštrukcie priestorov vybudovala výťah a tým debarierizovala všetky priestory pre verejnosť. Okrem toho pre telesne postihnutých už dlhé roky poskytuje bezplatne donáškovú službu do domu.

V rámci poskytovania služieb zrakovo postihnutým má uzatvorenú zmluvu o spolupráci so Slovenskou knižnicou pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči a prostredníctvom nej poskytuje výpožičky zvukových kníh. Pre zrakovo postihnutých má k dispozícii tiež elektronickú lupu.

Pravidelne spolupracuje aj s Ústavom sociálnej starostlivosti pre mentálne postihnutých klientov, pre ktorých realizuje kultúrno–výchovné podujatia. Cieľom týchto podujatí je vhodným spôsobom vyvolať u používateľov s mentálnym postihnutím záujem o knihy a ponúknuť im nové zážitky a podnety, aby sa ich svet, zdravotným postihnutím obmedzený, o niečo rozšíril. Práca knihovníčok s touto kategóriou používateľov je priam obdivuhodná, pretože bez osobitného odborného vzdelania dokážu s nimi nadviazať krásny kontakt a priblížiť im svet kníh. Odmenou pre pracovníčky je často pozitívna bezprostredná emocionálna reakcia v podobe pohladenia. Keď sa účastníkom stretnutia niečo nepáči alebo páči, dajú to jasne najavo. Preto sa knihovníčky snažia pre tento druh používateľov pripravovať pestrý a nápaditý program spojený s výtvarnými i hudobnými aktivitami.

Dôležitou oblasťou práce so znevýhodnenými je i kategória detí zo špeciálnej školy, ktoré tiež pravidelne Turčiansku knižnicu navštevujú. Pri ich znevýhodnení sa prelína často hendikep zdravotný so sociálnym. V súvislosti so zvyšovaním kvality práce práve pre tieto deti začala v tomto roku knižnica realizovať projekt Hudba nám pomáha ..., ktorý finančne podporila aj Nadácia pre deti Slovenska z fondu Hodina deťom. Projekt si kladie za cieľ prispieť k integrácii detí so zdravotnými problémami či poruchami správania do spoločnosti a k zlepšeniu ich vzájomnej tolerancie medzi deťmi. Snaží sa pre deti z cieľovej skupiny v knižnici vytvoriť bezpečné prostredie, v ktorom sa zvýši ich sebavedomie a zbavia sa strachu komunikovať. Snaží sa o to, aby sa knižnica stala miestom pre trávenie voľného času všetkých detí bez rozdielu.

Ako hlavný prostriedok k dosiahnutiu týchto cieľov využíva hudbu a hudobnú terapiu. Cieľová skupina detí navštevuje pravidelne hudobné pracovisko knižnice, kde odborná pracovníčka pripravuje rôzne druhy hudobno-vzdelávacích podujatí. Každé z podujatí má snahu plniť špecifické ciele oblasti rozvoja vedomostí, vnímania, pozornosti, hudobného sluchu, či v oblasti vyvolania emocionálneho zážitku. Podujatí sa zúčastňujú menšie skupiny detí, s ktorými pracovníčka knižnice hrá rôzne hry, primeraným spôsobom ich oboznamuje s rôznymi hudobnými žánrami i s hudobnými nástrojmi, pričom tie jednoduchšie si môžu deti vyskúšať. Súčasťou podujatí sú rytimizácie, počúvanie hudby i spev. V rámci projektu sa uskutoční spolu viac ako 26 aktivít. So zámerom integrácie detí sa dvakrát uskutoční mini karaoke, kde si deti z cieľovej skupiny za účasti ostatných detí budú môcť zaspievať a zatancovať. Hudba a tanec bude integračným prvkom. Projekt sa realizuje od septembra tohto roku a bude pokračovať do júna roku 2011.

K ďalším kategóriám znevýhodnených patria nezamestnaní, matky na materskej dovolenke, ale i staršie vekové kategórie používateľov v dôchodkovom veku. V tomto roku sa Turčianskej knižnici podarilo urobiť krok dopredu aj v oblasti práce s týmito kategóriami používateľov prostredníctvom projektu Odstraňujeme bariéry. Projekt Odstraňujeme bariéry je podporený z grantového systému Ministerstva kultúry SR. Vďaka nemu si aj Turčianska knižnica doplnením počítačového vybavenia vytvorila podmienky na informačné vzdelávanie uvedenej kategórie znevýhodnených. Projekt sa realizuje od júna tohto roka a v jeho rámci malo doteraz možnosť bezplatne získať základné poznatky a zručnosti práce s počítačom 30 používateľov. Realizácii kurzov

predchádzalo doplnenie vybavenia knižnice 6 kusmi osobných počítačov, na ktorých sa vzdelávanie realizuje. Na kurze, pozostávajúcom celkovo zo 16 hodín výučby, sa frekventanti pod vedením odbornej pracovníčky naučia základ práce s počítačom a operačným systémom, prácu s textovým editorom, vyhľadávanie relevantných informácií na internete, naučia sa pracovať s elektronickou poštou, osvoja si základy bezpečnosti pri komunikácii vo virtuálnom prostredí sociálnych sietí. V rámci spätnej väzby absolventi kurzov vypisujú dotazník týkajúci sa hodnotenia kurzu. Všetci respondenti, ktorí anketu vypísali, vyjadrili s kvalitou kurzu spokojnosť a vysoko vyzdvihli individuálny prístup lektorky. Význam tohto projektu podčiarkuje aj fakt, že o jeho absolvovanie je zo strany verejnosti stále záujem. Tým je zabezpečená jeho udržateľnosť aj na ďalšie roky.

Okrem uvedeného má nezanedbateľný význam pri plnení sociálnych funkcií knižnice a práci so znevýhodnenými skupinami používateľov v Turčianskej knižnici v Martine práca štyroch plne automatizovaných profesionalizovaných pobočiek. Pobočky tým, že sa nachádzajú na najväčších sídliskách mesta, poskytujú služby obyvateľom sídlisk a sprístupňujú služby knižnice hlavne malým deťom zo sociálne slabších rodín, ktoré sa bez sprievodu rodičov do centrálnej knižnice nedostanú, ale tiež ďalším kategóriám znevýhodnených, ako sú dôchodcovia, nezamestnaní, matky na materskej dovolenke.

Turčianska knižnica v Martine má snahu naďalej rozvíjať a skvalitňovať nielen aktivity sociálneho charakteru, ale všetky svoje aktivity, no jej snaha je často limitovaná personálnymi a finančnými možnosťami.

Krok za krokom pre zlepšenie informačného vzdelávania na vysokých školách / Step by Step for Information Education Improvement in Universities

*Mgr. Beáta Bellérová, Slovenská poľnohospodárska knižnica pri Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre
beata.bellerova@uniag.sk*

Abstract: *The paper is devoted to a project „Information education in Slovak public (= not private) universities“ which is coming into its final stage. Results of analytical study elaborated on the basis of repeated research is presented.*

Keywords: *academic libraries; information education; research projects*

Kľúčové slová: *akademické knižnice; informačné vzdelávanie používateľov; projekty vedecko-výskumné*

Ministerstvo kultúry SR podporilo v roku 2010 projekt Slovenskej asociácie knižníc Informačné vzdelávanie v podmienkach slovenských verejných vysokých škôl. Cieľom projektu bolo vypracovať záverečnú analytickú štúdiu o informačnom vzdelávaní, najmä zosumarizovať a vyhodnotiť výsledky prieskumov informačnej gramot-

nosti študentov slovenských vysokých škôl, ktoré pod názvom IGPAK a IGPAK 2 realizovali akademické knižnice.

Riešenie projektu nadviazalo na aktivity ad hoc pracovnej skupiny SAK pre informačné vzdelávanie z predošlých rokov. Počas svojho niekoľkoročného pôsobenia sa pracovná skupina snažila upriamiť pozornosť na spoluprácu akademických knižníc v oblasti informačného vzdelávania. Koordinovala mapovanie úrovne informačnej gramotnosti a informačného vzdelávania a venovala sa tiež problematike zlepšovania kompetencií knihovníkov pre informačné vzdelávanie.

Podľa analytickej štúdie, nazvanej rovnako ako projekt – Informačné vzdelávanie v podmienkach slovenských verejných vysokých škôl, boli výsledkom realizovaných prieskumov o.i. aj nasledovné zistenia:

- Úroveň informačných kompetencií študentov slovenských vysokých škôl je nízka.
- Rozsah informačného vzdelávania je nedostatočný, ponuka zo strany univerzít je malá.
- Iniciátorom a realizátorom informačného vzdelávania na väčšine vysokých škôl je akademická knižnica.
- Ak študenti absolvujú akciu zameranú na rozšírenie informačných kompetencií, hodnotia ju väčšinou pozitívne.
- Študenti prejavujú záujem o informačné vzdelávanie.
- Záujem o informačné vzdelávanie však bezprostredne súvisí s úrovňou informačných potrieb.
- Informačné potreby študenta sú priamo úmerné nárokom na vysokoškolské štúdium / výsledky vysokoškolského štúdia.
- Študenti nie sú primerane motivovaní na samostatnú prácu s informáciami.
- Študenti vo veľkej miere preferujú tradičné služby knižníc, nevyužívajú špecializované služby a nástroje na vyhľadávanie odborných informácií.
- Študenti sa vyhýbajú práci s cudzojazyčnou literatúrou, nie sú motivovaní na prácu s ňou.
- Nedostatočné informačné a jazykové kompetencie a nízka motivácia na prácu so zahraničnou literatúrou spôsobujú, že študenti v minimálnej miere využívajú elektronické informačné zdroje, najmä zahraničné plnotextové databázy, ktoré sú zdrojom aktuálnych vedeckých informácií.

V prostredí vysokých škôl vyspelých krajín možno sledovať zvyšovanie nárokov na informačné kompetencie študentov. Informačné vzdelávanie sa tu stáva súčasťou strategických dokumentov a prvky informačného vzdelávania súčasťou študijných programov. Samozrejmosťou je aktívna spolupráca academickej knižnice s pedagógmi pri zlepšovaní informačných kompetencií študentov. Na Slovensku je informačné vzdelávanie ešte vždy chápané ako vec knižníc. Realizuje sa viac-menej na princípe

dobrovoľnosti a je nesystematické. Personálne kapacity akademických knižníc sú obmedzené, preto sú obmedzené aj aktivity zamerané na informačné vzdelávanie. Podľa prieskumov IGPAK a IGPAK 2 absolvuje na vysokej škole informačné vzdelávanie iba jedna tretina študentov. Samozrejme, môžeme prijať opatrenia na zvýšenie počtu akcií informačného vzdelávania, lepšie pripraviť knihovníkov na úlohu pedagógov, využívať moderné e-vzdelávacie nástroje, aby sme rozšírili cieľovú skupinu. Avšak „izolované“ informačné vzdelávanie, ktoré sa neviaže na konkrétne informačné potreby, sa často míňa účinkom. Snaha knižníc bez integrácie informačného vzdelávania do vzdelávacieho prostredia neprinesie želaný efekt. Čo v súčasnosti môžeme urobiť pre zlepšenie tohto stavu, je cielene upriamovať pozornosť akademického prostredia na význam informačnej gramotnosti ako jednej zo základných kompetencií pre modernú spoločnosť. Pri argumentácii môžu pomôcť aj výsledky zistení prieskumov informačnej gramotnosti a informačného vzdelávania. Užitočné a zmysluplné môže byť rozpracovanie teoretických východísk a definovanie úrovni informačného vzdelávania, zodpovedajúcich konkrétnym potrebám študentov vysokých škôl.

V analytickej štúdii sú charakterizované štyri stupne prípravy informačne gramotného študenta:

1. Stupeň / úroveň :

Úlohou základného stupňa informačného vzdelávania je oboznámiť používateľov so základnými pojmami v oblasti odborných a vedeckých informácií; poskytnúť informácie o systéme knižníc a dostupných informačno-vzdelávacích inštitúciách; o rôznych typoch informačných prameňov, spôsobe ich vyhľadávania prostredníctvom online katalógov knižníc prístupných na internete, o rôznych typoch knižnično-informačných služieb.

2. Stupeň / úroveň:

Druhý stupeň informačného vzdelávania sa zaoberá problematikou bibliografických, faktografických a plnotextových databáz ako významného zdroja odborných a vedeckých informácií; metodikou rešeršovania a možnosťami využívania ďalších informačných zdrojov, ktoré sú voľne prístupné v prostredí internetu.

3. Stupeň / úroveň:

Hlavná pozornosť v rámci tohto stupňa informačného vzdelávania je zameraná na formálnu úpravu odborných textov, s dôrazom na dodržiavanie morálnych, právnych a sociálnych aspektov využívania informácií, v súlade s autorskou etikou a autorským právom; na zásady tvorby odbornej práce; problematiku citovania a plagiátorstva.

4. Stupeň / úroveň:

Štvrtý stupeň informačného vzdelávania je určený pokročilým používateľom, ktorí chcú získať podrobnejšie informácie o informačných zdrojoch vo svojom odbore; informácie o nastavbových nástrojoch vyhľadávania v informačných zdrojoch; o možnostiach spracovávania informácií a vytvárania osobných

databáz informačných zdrojov a dokumentov. Pozornosť je venovaná zásadám vedeckého publikovania, hodnoteniu vedeckých publikácií, otázkam bibliometrie a scientometrie.

Samozrejme, popísaná štruktúra informačného vzdelávania je rámcová a otvorená. Tvoria ju všeobecne známe prvky, ktoré však treba formalizovať. Vymedzené rámce nie sú pevné a uzavreté, dôležitá je najmä otvorenosť voči zmenám, ktoré prebiehajú v informačnom prostredí, ale aj voči používateľským potrebám.

Analytická štúdia Informačné vzdelávanie v podmienkach slovenských verejných vysokých škôl, ktorá vznikla na pôde Slovenskej asociácie knižníc, nemá byť pomocou pre knihovníkov. Mala by byť užitočným nástrojom pri diskusiách o informačnej gramotnosti občanov informačnej spoločnosti a mohla by pomôcť pri presadzovaní myšlienky integrácie obsahu informačného vzdelávania do vzdelávacích systémov. Plné znenie štúdie je uverejnené na webovej stránke SAK.

Komplexné riadenie práv duševného vlastníctva / *Complex Management of Intellectual Property Rights*

PhDr. Kvetoslava Rešetová, PhD.

Materiálovotechnologická fakulta Slovenskej technickej univerzity v Trnave

Abstract: Research project „Centre of knowledge organization of intellectual property rights“ at The Library of The Faculty of Materials Science and Technology of Slovak University of Technology is presented. The project has been solved within the Operational Program Research and Development which is co-financed from EU resources.

Keywords: academic libraries; intellectual property – protection; research projects

Kľúčové slová: akademické knižnice; duševné vlastníctvo – ochrana; vedecko-výskumné projekty

V súčasnosti sa pojem duševné vlastníctvo a najmä otázky jeho ochrany skloňujú takmer vo všetkých sférach spoločenského a hospodárskeho života.

Je bežné a úplne prirodzené oplotiť si pozemok a nedovoliť po ňom šliapať, alebo si nechať z neho kradnúť veci. Rovnako prirodzené by malo byť postaviť plot okolo nehmotného majetku. Pri porušovaní priemyselných a autorských práv zároveň dochádza aj k naplneniu skutkovej podstaty generálnej klauzuly nekalej súťaže podľa Obchodného zákonníka (1).

Duševné vlastníctvo je jedným z faktorov pozitívne pôsobiacich na hospodársky rast. Neplatí to len pre podnikové prostredie, ale je možné vidieť súvislosti i s aktivitami informačných inštitúcií (knižníc, informačných pracovísk) a modernými informačnými službami. Úspešnosť a schopnosť obstať v konkurencii (ktorá je všadeprítomná vďaka digitalizovanému a sieťovému prostrediu) je závislá na dobrom manažmente znalostí. Harreld prisudzuje tri dôležité úlohy manažmentu v digitalizovanej spoločnosti:

- riadiť informačné toky,
- riadiť inovácie a tvorbu intelektuálneho vlastníctva,
- riadiť neustále procesy učenia (2).

Hľadať a vytvárať kvalitné podmienky a nástroje pre podporu tvorivej a inovatívnej činnosti fakulty, kde sa duševný majetok v podobe poznatkov stáva aktívom pre jej rozvoj, bol jedným z indikátorov toho, aby akademická knižnica reagovala na výzvu operačného programu Výskum a vývoj. Každý typ práva duševného vlastníctva je pre fakultu jedinečným, vzájomne sa dopĺňujúcim prostriedkom ochrany. Patentové zákony poskytujú možnosť chrániť inovačné a neobvyklé technické objavy, vytvárať pre ne miesto na trhu, zvyšovať hodnotu a konkurencieschopnosť. Vedecko-výskumné portfólio, ktoré fakulta (Materiálovotechnologická fakulta Slovenskej technickej univerzity so sídlom v Trnave) má - dve centrá excelentnosti výskumu, materiálový výskum a výrobné technológie, kvalita produkcie výroby a pod., v podstate určili úlohu academickej knižnice na spolupodieľaní sa pri tvorbe nástrojov ochrany práve tohto druhu duševného vlastníctva, ktoré vzniká z vedecko-výskumného potenciálu fakulty. Predznamenáva sa priestor pre starostlivosť o ochranné známky, ktoré napomáhajú získavať informácie o kvalite a prínosoch produktov a služieb. Ak cieľom centier excelentnosti výskumu je prinášať najnovšie objavy a technologické postupy, potom úlohou academickej knižnice vďaka realizácii projektu Centrum poznatkovej organizácie duševného vlastníctva je poskytnúť nielen najnovšie informácie z informačných zdrojov, ale súčasne upozorniť a podieľať sa na komplexnej starostlivosti ochrany vlastného intelektuálneho potenciálu a výsledkov činnosti fakulty ako celku, resp. jej organizačných zložiek.

Čo je teda obsahom projektu academickej knižnice, ktorý predstavuje podporu výskumu na fakulte? Projekt Centrum poznatkovej organizácie duševného vlastníctva bol schválený v rámci výzvy Operačného programu Výskum a vývoj - 2008/2.2/01-SORO v prioritnej osi 2 Podpora výskumu a vývoja/ 2.2 Prenos poznatkov a technológií získaných výskumom a vývojom do praxe. Väzba na príslušný cieľ opatrenia „Zvyšovanie miery spolupráce výskumno-vývojových inštitúcií so spoločenskou a hospodárskou praxou prostredníctvom prenosu poznatkov a technológií a tým prispievajú k zvyšovaniu hospodárskeho rastu regiónov a celého Slovenska“ bola deklarovaná za hlavný cieľ projektu: vytvorenie centra poznatkovej organizácie a riadenia práv duševného vlastníctva pre podporu intelektuálneho kapitálu vedeckého potenciálu fakulty.

Projekt je rozdelený do troch špecifických cieľov, ktoré sú realizované konkrétnymi aktivitami:

1. špecifický cieľ: Vznik útvaru s funkcionalitou virtuálnej knižnice a digitálneho archívu duševného vlastníctva – realizovaný aktivitami: a) zabezpečenie informačných zdrojov, b) zabezpečenie archívneho vybavenia a úložiska zdrojových dokumentov. Tento cieľ bol naplnený v roku 2010 (bližšie informácie nájdete na stránkach časopisu ITlib a Ikaros).
2. špecifický cieľ: Vznik útvaru s funkcionalitou komplexnej starostlivosti práv duševného vlastníctva inštitúcie – realizovaný aktivitami: a) tvorba znalostnej

databázy a informačných produktov, b) komplexné riadenie práv duševného vlastníctva. Cieľ je stanovený na realizáciu v roku 2011.

3. špecifický cieľ: Vznik útvaru s funkcionalitou expertného vedeckého a výučbového pracoviska duševného a priemyselného vlastníctva pre vedecko-výskumnú základňu organizácie – realizovaný aktivitami: a) zabezpečenie multimediálneho prostredia, b) verifikácia výstupov informačných zdrojov a znalostnej databázy. Tieto ciele budú realizované od začiatku roka 2011 až po skončenie projektu v júni 2012.

Základná charakteristika vhodnosti predkladaného projektu súvisela s revíziou postavenia znalostí duševného vlastníctva v hodnotovej hierarchii doterajších poznatkov (kde sa poznatky chápu ako univerzálna výhoda), ktoré uľahčujú organizovanie podporných systémov vedy a výskumu. Riadenie poznatkov duševného vlastníctva možno charakterizovať ako proces podporujúci a umožňujúci integrovaný prístup a využitie všetkých informačných aktivít a zdrojov vo fázach vedeckého výskumu.

Komplexné riadenie práv duševného vlastníctva bude realizáciou projektu predstavovať kompletný servis pre vedeckých pracovníkov v snahe minimalizovať ich vlastnú námahu s administráciou a na druhej strane by mal poskytnúť maximálny komfort pre vedeckú komunitu pri dodržiavaní práv duševného vlastníctva. Z hľadiska postupov pôjde o základný balík služieb akademickej knižnice, ktorý bude orientovaný na informácie v oblastiach:

- podanie patentovej prihlášky - od formálnych znakov cez kontrolu podania ku kontrole zaplatenia poplatkov za podanie,
- predbežný prieskum – kontrola všetkých náležitostí prihlášky, uplatnenie práva prednosti, správa o predbežnom prieskume a rozhodnutie o priznaní dňa podania,
- aktivity súvisiace so zverejnením prihlášky s dodržiavaním predpísaných pokynov,
- prieskum prihlášky – rešerš, vecný prieskum, formálny prieskum, špecifikácia zaradenia,
- opatrenia súvisiace so zmenami v prihláške,
- administrácia komplexných služieb pre možnosť udelenia patentu,
- aktivity spojené s udržiavaním platnosti patentu,
- monitoring operácií vedúcich k zániku patentu,
- servis pre odvolacie konania a následné podania.

Všetky aktivity v rámci tohto balíka si budú vyžadovať informačnú vyspelosť, gramotnosť a výchovu komunity, pre ktorú bude určené. Cieľovou skupinou sú vedeckí pracovníci. Základnou funkciou bude odbremeniť vedeckých pracovníkov od administratívnej súvisiacej s riadením práv duševného vlastníctva a presunúť túto aktivitu priamo na Centrum poznatkovej organizácie duševného vlastníctva, ktoré svojou funkcionalitou komplexného servisu zabezpečí administratívne činnosti.

Očakávaný dosah aktivity je, resp. sa dá chápať vo viacerých úrovniach:

1. bude mapovať prostredie vzniku a tvorby predmetov duševného vlastníctva, pričom realizáciou tohto projektu je možné ovplyvniť toto prostredie;
2. predpokladá významovú a výchovnú funkciu, pretože môže aktivizovať vedeckých pracovníkov práve k podávaniu prihlášok patentov a vynálezov, pričom súčasný stav ich skôr odradzoval (z hľadiska komplikovanej administratívy);
3. stáva sa miestom overovania si získaných informácií, miestom testovania informačných produktov a predstavuje platformu pre porovnávanie výsledkov vedy a výskumu.

Verifikácia výstupov informačných zdrojov a znalostnej databázy bude predstavovať proces overovania informácií, transformovanie týchto informácií obohatených o pridanú hodnotu významov na poznatky s cieľom zachytiť všetky otázky súvisiace s problematikou ochrany duševného a priemyselného vlastníctva v organizáciách.

Expandovanie rozvoja informačných a komunikačných technológií ovplyvňuje nielen hospodársku prax, ale vytvára zmeny aj pre nevýrobnú sféru, ktorej súčasťou je aj akademické prostredie. Overovanie (verifikácia) výsledkov s cieľom pripraviť odborne vyspelých ľudí v oblasti práv duševného vlastníctva a sprehľadnenie dostupných informácií z tejto oblasti budú viesť k transferu informácií na poznatky.

Tieto aktivity preto budú smerovať na problematiku:

1. Význam ochrany duševného vlastníctva.
2. Organizácie aktívne v oblasti duševného vlastníctva.
3. Patenty na vynálezy ako všeobecná forma ochrany.
4. Zvláštne produkty a formy ochrany - úžitkové vzory ...
5. Priemyselné dizajny a podobné vonkajšie úpravy výrobkov.
6. Komerčné symboly a možnosti ich ochrany.
7. Zemepisné označenia a ostatné označenia súvisiace s duševným vlastníctvom.
8. Autorské práva a komerčné symboly.
9. Doplnková ochrana potlačovaním nekalej súťaže.
10. Ochrana obchodného tajomstva.
11. Transfer technológií.
12. Licencie práv duševného vlastníctva ako spôsob transferu technológie.
13. Oceňovanie priemyselných práv trhovou hodnotou.
14. Ekonomické spravodajstvo.

Všetky tieto oblasti sú v praxi overené ako sféry dopadu pripravenosti odborníkov riešiť samostatné projekty a vedecký výskum.

V súčasnosti sa podarilo akademickej knižnici vďaka realizácii projektu vybudovať nové úložisko dokumentov a získať prístup k 10 odborným svetovým databázam pre

duševné vlastníctvo. Nastáva obdobie tvorivej činnosti nielen pre poskytovanie informačných služieb zo získaných zdrojov vo forme informačných produktov, ale nastavenie mechanizmov pre komplexné riadenie práv duševného vlastníctva na fakulte. Týmto sa stáva akademická knižnica rovnocenným partnerom vedecko-výskumných zložiek fakulty. Realizáciou projektu dokazuje, že i neučiteľské pracovisko univerzity (fakulty) môže byť úspešné.

Zoznam bibliografických odkazov

1. Litváková, L. *Manažment duševného vlastníctva – 1* [online]. 2009 [cit 2010-09-27]. Dostupné na internete<: <http://www.eprogress.sk/post/dusevne-vlastnictvo-i-256/> >
2. Papík, Richard. Vyhledávání informací I. Umění či věda. In *Národní knihovna*, 12,2001, č.1, s. 18 -25.

Podporujeme výskumné aktivity na Slovensku/ projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Tento článok bol vytvorený realizáciou projektu Centrum poznatkovej organizácie duševného vlastníctva, ITMS 26220220054, realizovaného na základe podpory Operačného programu Výskum a vývoj financovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Zo života nečlenských knižnic

Knižnica Západoslovenského múzea v Trnave

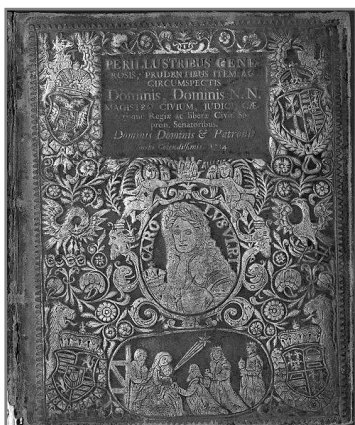
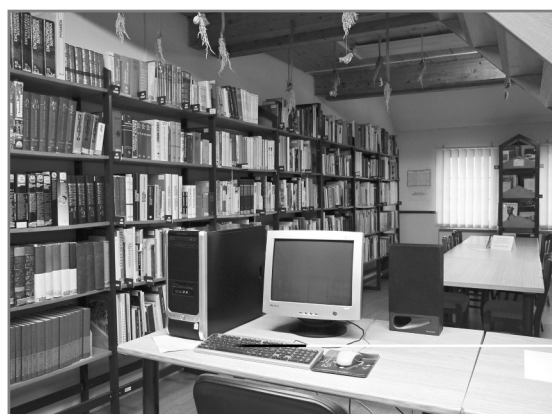

Súčasťou Západoslovenského múzea v Trnave je príručná knižnica, ktorá je špeciálnou odbornou knižnicou určenou na prezenčné štúdium. Jej dejiny sa začali písať v roku 1955, kedy bola knižnica vytvorená na študijné potreby pracovníkov novovzniknutého múzea (1954).

Študovňa bola pre verejnosť sprístupnená roku 2002. Nachádza sa v objekte postavenom v deväťdesiatych rokoch v blízkosti hlavnej budovy múzea. Má bohatý knižničný fond (20 790 knižničných jednotiek) s literatúrou z 20.-21. storočia, so zameraním najmä na archeológiu, históriu, regionálne dejiny, etnológiu, dejiny umenia, muzikológiu, muzeológiu, prírodné vedy, knižnú kultúru a ďalšie oblasti poznania.

Knižnica poskytuje knižničné a informačné služby interným a externým používateľom a bádateľom. Knižničný fond je prístupný len na prezenčné štúdium. K službám pre čitateľov a používateľov patrí vyhotovenie xerokópií či skeinov zapožičaných dokumentov podľa platného cenníka.

Študovňa je otvorená v pondelok – piatok od 8.00 do 12.00 hod. Kontakty: tel. 033/55 12 914, 033/55 12 913, fax 033/55 12 911, e-mail: zsmuzeum@zupa-tt.sk, zsm@mail.-t-com.sk, webová stránka: www.zsmuzeum.sk.

Súčasťou Západoslovenského múzea je i fond historickej knižnice. Tento fond bol umiestnený v budove Múzea knižnej kultúry (bývalý Oláhov seminár). Bádatelia majú možnosť po vyplnení žiadosti bádať v dosiaľ nespracovanej časti fondu historickej knižnice.

Fond obsahuje približne 50 000 historických tlačí. Je rozdelený chronologicky (inkunábuly a tlače 16. až 20. storočia) a geograficky (tyrnaviká a slovaciká). Ďalej sa tu nachádza veľké množstvo periodík – približne 7700 kn.j. Časť tohto historického knižničného fondu je spracovaná vo forme stro-

jopisného katalógu, a to inkunábuly, tlač 16. a 17. storočia, tyrnaviká a slovaciká. V súčasnosti prebieha elektronické spracovanie tlačí 18. až 20. storočia.

Viera Ohrablová – Mgr. Miloš Ševčík, Knihnica Západoslovenského múzea v Trnave
zsmuzeum@zupa-tt.sk

Naša anketa: Pohľad na profesiu knihovníka

Náš názor na profesiu knihovníka

Náš názor na profesiu knihovníka sa v priebehu rokov menil ... Spočiatku sme považovali prácu knihovníka za čosi zastarané, málo tvorivé a nudné, no po rokoch sa náš pohľad zmenil a môžeme smelo vyhlásiť, že aj z nás sú dnes knihovníčky.

- *Ako sme zabľúdili ku knihám ...*

Na začiatku bola kniha. Tá nás priviedla k myšlienke študovať knihovníctvo. Kniha, ktorá vás vtiahne do príbehu, s ktorou prežijete radosť, smiech i strach. Kniha, s ktorou môžete snívať, cestovať aj plakať.

- *Začalo to strednou knihovníckou ...*

Ku knihovníctvu ako takému sme po prvýkrát pričuchli na strednej škole. Škola knihovníckych a informačných štúdií v Bratislave nám poskytla útočisko na štyri krásne roky. Nemôžeme však povedať, žeby sme vtedy túžili byť knihovníčkami. Túto profesiu sme vnímali akosi veku primerane – ako tetu sediacu v knižnici, ktorá vystaví preukaz, zapíše knižky, zaradí ich do regálu a keď má dobrý deň, tak sa na nás aj usmeje. Knihovníctvo sme považovali za nudné povolanie, pretože počas strednej školy sme si museli prejsť všetkými predmetmi zameranými na tradičné knihovníctvo – od akvizície až po revíziu a vyradovanie, od MDT až po metadáta v UNIMARCu a podobne. Znalosti o výške a šírke regálov, o knižných škodcoch či paternosterových skrinách akosi nepatrili k našim obľúbeným. Aj preto sa čudujeme, že sme v štúdiu pokračovali aj na vysokej škole ...

- *Hovorí sa, že najkrajšie roky života prežiješ na vysokej škole ...*

To, čo sa hovorí, môžeme dnes naozaj potvrdiť. Roky, ktoré sme prežili na vysokej škole, patria k našim najkrajším. Na vysokej škole sa vyformovali krásne staré i nové priateľstvá, niektorí z nás dokonca našli medzi spolužiakmi vzdialenú rodinu.

Aj keď sme sa museli počas bakalárskeho štúdia opäť prehrýzť poznatkami o knižničných regáloch, typológii dokumentov a informácií či dejinami knižníc a knihovníctva, privoňali sme tak trošku už aj k práci knihovníka, a to prostredníctvom predmetov

zameraných na knižnično-informačné služby a prácu s čitateľom. Zrazu sme objavili, že knihovník nielenže by mohol, ale priam musí byť tvorivý, moderný, pokrokový a vynaliezavý, aby prilákal do knižnice veľkého i malého čitateľa. Avšak stále sme knihovníctvo vnímali takpovediac v tradičnom duchu, reprezentovanom prácou knihovníčky vo verejnej knižnici.

Magisterské štúdium nám prinieslo novú paradigmu vnímania knihovníka. Knihovník sa premenil na informačného špecialistu, ktorý síce všetku múdrosť sveta nezjedol, avšak dokáže všetky potrebné informácie vyhľadať, spracovať, vhodne využiť a dokonca sprostredkovať iným. Objavili sme silu webu v plnej nádhere – od marketingového prieskumu cez optimalizáciu webových stránok až po hodnotenie webových sídiel prostredníctvom rôznych metód a metodík. Spoznali sme zákutia informačného prostredia, informačného správania aj informačnej explózie a ekológie. V tomto období si akoby každý z nás našiel to svoje – pravé orechové.

- *Prax je najlepšia učiteľka ...*

Ako povedal Cicero – prax je najlepšia učiteľka. To, koľko vedomostí nadobudnutých počas štúdia na Katedre knižničnej a informačnej vedy Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave v praxi skutočne využijeme, ukáže čas a naše schopnosti. Vietor knižničných smerov nás ako čerstvé magisterky zavial krátko po ukončení štúdia do Centra vedecko-technických informácií SR. Tak sme teda tu a plávame v knižničných vodách najlepšie ako vieme. Máme ciele, máme sny – v osobnom aj v pracovnom živote. Chceme ukázať, čo v nás je, chceme sa veľa nového naučiť, všetko vyskúšať a všeličo zažiť. Máme chuť a elán do práce, potrebujeme však vlastný priestor, aby sme naplno využili to čo vieme. V pracovnom prostredí sa zrazu dostávame do kontaktu s vecami, o ktorých sme v škole získavali len teoretické poznatky a spolupracujeme s ľuďmi, o práci ktorých sme hovorili na prednáškach počas štúdia. Prax nahrádza teóriu. Ak hovoríme o praktickom hľadisku, rady by sme sa zapojili do súčasných a budúcich projektov. Ako nové sily CVTI SR by sme mohli prispieť inovatívnymi a nadčasovými myšlienkami, ktoré by mohli byť základmi pre nové projekty.

Našou úlohou v CVTI SR je práca so sivou literatúrou. Práca s ňou je pre nás výzvou. Snažíme sa analyzovať súčasný stav, ako aj navrhnúť zmeny v oblasti zhromažďovania a sprístupňovania sivej literatúry v CVTI SR. Prax ukáže, čo je v nás.

Knihovníka dnes vnímame komplexne ako človeka, ktorý je schopný vyhľadávať, selektovať, spracovávať a sprístupňovať informácie a informačné zdroje rôznym používateľom v rôznych podobách v prostredí verejnej, vedeckej, špeciálnej či inej knižnice alebo informačného strediska.

*Mgr. Marta Dušková – Mgr. Zuzana Pastieriková,
Centrum vedecko-technických informácií SR v Bratislave
marta.duskova@cvtisr.sk
zuzana.pastierikova@cvtisr.sk*

INFORMÁCIE

Informácia o seminári NitLib 2010 – Web a knižnice

Na pôde Slovenskej poľnohospodárskej knižnice v Nitre sa dňa 17. júna 2010 uskutočnil seminár NitLib 2010 – Web a knižnice. Seminár zorganizovali knižnice Nitrianskeho regiónu: Slovenská poľnohospodárska knižnica pri Slovenskej poľnohospodárskej univerzite (SPU) v Nitre, Krajská knižnica Karola Kmeťka v Nitre, Univerzitná knižnica Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre a Centrum informačných služieb a technológií – Agroinštitút Nitra v spolupráci so Slovenskou asociáciou knižníc (v rámci programu Partnerstvo alebo spojme svoje sily) a Krajskou pobočkou Spolku slovenských knihovníkov v Nitre.

Hlavným zámerom stretnutia na odbornom seminári bolo dozvedieť sa niečo nové o trendoch v rozvoji informačných technológií a o súčasných smeroch využívania webu v knižniciach.

V prvej časti seminára odzneli príspevky odborníkov zaoberajúcich sa informačnými technológiami (RNDr. D. Tóthová, PhD., SPU Nitra), využívaním webu pri spracovaní a prístupovaní zdrojov (Mgr. J. Majerová, Slovenská národná knižnica v Martine), modernizáciou webových stránok knižnice (Mgr. N. Végh, Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebandu v Levoči), službami a aktivitami odboru digitalizácie Univerzitnej knižnice v Bratislave (Mgr. J. Dollerová, Univerzitná knižnica v Bratislave).

V popoludňajších hodinách predsedníčka Spolku slovenských knihovníkov Ing. S. Stasselová vyhodnotila súťaž TOP WebLib 2009 a odovzdala ceny víťazom. V kategórii Verejné a školské knižnice sa na prvom mieste umiestnila Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne, v kategórii Odborné knižnice prvé miesto získala Slovenská knižnica pre nevidiacich M. Hrebandu v Levoči, Čestné uznanie za trvalo kvalitné webové sídlo bolo udelené Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici a Cenu sympatií získala Mestská knižnica v Bojniciach.

Po odovzdaní cien rokovanie pokračovalo príspevkom Mgr. M. Rajterovej o činnosti, podujatiach a aktivitách Verejnej knižnice South Woodford v Londýne. (Poznámka redakcie: príspevok uverejňujeme v našom bulletine v rubrike Zahraničná spolupráca.)

Samostatný blok tvorili príspevky zástupcov organizátorov. Ing. M. Debrecéniová, PhD. z Agroinštitútu informovala o nelichotivom stave špeciálnych poľnohospodárskych knižníc a o ich ďalšej perspektíve. O verejných knižniciach Nitrianskeho samosprávneho kraja hovorila Mgr. M. Lobodášová z Krajskej knižnice K. Kmeťka v Nitre. Venovala sa prechodu na nový knižnično-informačný systém v regionálnych knižniciach. Mgr. E. Trajtel z Univerzitnej knižnice Univerzity Konštantína Filozofa poinformoval o problematike publikačnej a citačnej registrácie v akademickej knižnici. Na

záver stretnutia vystúpila riaditeľka Slovenskej poľnohospodárskej knižnice pri SPU Mgr. B. Bellérová. Hovorila o situácii v ich knižnici a venovala sa problémom s využívaním služieb. Postoje používateľov k návšteve knižnice sa menia a to sa prejavuje aj v štatistikách využívania klasických a elektronických služieb knižnice. Vývoj a smerovanie knižníc prechádza od klasických služieb (používanie kníh a publikácií) k virtuálnym návštevám knižníc. Oveľa viac používateľov otvára webovú stránku knižnice ako knižnicu osobne navštívi. Prístup k online katalógom, dostupné databázy, prístup k plným textom – to sú cesty, ktoré pomôžu knižniciam rozšíriť služby pre používateľov. Týka sa to práce knižníc všetkých typov, od verejných cez akademické, špeciálne až po vedecké.

Pevne veríme, že aj tento seminár poukázal na možnosti, ktoré by súčasné knižnice mali využiť.

*PhDr. Anežka Strihová, Univerzitná knižnica Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre
astrihova@ukf.sk*

Významné osobnosti v 755-ročnej histórii Banskej Bystrice

V roku 2010 si Banská Bystrica pripomína 755. výročie vydania privilegálnej listiny, ktorou získala výsady slobodného kráľovského mesta. Okrúhle jubileum podnietilo Banskobystričanov k viacerým výnimočným aktivitám v oblasti kultúrnej i vydavateľskej. Neoddeliteľnou súčasťou pestrého programu podujatí v rámci Dní mesta Banská Bystrica boli verejné prezentácie nových publikácií venovaných nášmu mestu a jeho občanom. V Thurzovom dome predstavili obrazovú publikáciu *Banská Bystrica a okolie* autori Vladimír Bárta a jeho syn Vladimír Bárta ml. V Europa SC bola verejnosti prezentovaná monografia obcí Rudlová a Sýsová (dnes súčasť Banskej Bystrice) z pera autorov Marcela Pecníka, Vladimíra Sklenku a ďalších. Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici pri tejto príležitosti pripravila na vydanie biografický slovník *Osobnosti Banskej Bystrice na začiatku tretieho tisícročia*, zahŕňajúci viac ako 200 biografických hesiel osobností z oblasti politiky, ekonomiky, štátnej a verejnej správy, mestskej samosprávy, vedy, výskumu, školstva, zdravotníctva, umenia, publicistiky a športu.

Banská Bystrica bola v každom historickom období bohatá na významné osobnosti, ktoré svojou tvorivou aktivitou v rôznych oblastiach výrazne ovplyvňovali jej rozvoj. S cieľom prezentovať tieto osobnosti zorganizovala Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici v spolupráci s Katedrou histórie Fakulty humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a Národným bibliografickým ústavom Slovenskej národnej knižnice v Martine vedeckú konferenciu *Významné osobnosti v dejinách Banskej Bystrice a regiónu – fenomén osobnosti pri skúmaní regionálnych dejín*. Podujatie sa konalo na pôde knižnice pod záštitou primátora mesta Mgr. Ivana Saktora, v dňoch 28.-29. septembra 2010. Odznelo na ňom viac ako 30 odborných príspevkov historikov, etnológov, literárnych vedcov, bibliografov, muzeológov a archiárov.

Po úvodnom príhovore prof. PhD. et Dr.h.c. Júliusa Albertyho, CSc. – odborného garanta podujatia, riaditeľky ŠVK v Banskej Bystrici PhD. Oľgy Laukovej, PhD. a primátora mesta Mgr. I. Saktora, s príspevkom *Banskobystrické pamätníky, pamätne tabule a cintoríny ako zdroj informácií o pôsobení osobností v regióne* vystúpila PaedDr. Jan Borguľová. V rámci svojho vystúpenia o. i. predstavila dve zaujímavé publikácie: *Sprievodca banskobystrickými cintorínmi* (Literárne a hudobné múzeum Banská Bystrica, 1992), ktorý ponúka orientačný prehľad hrobov významných dejateľov pochovaných v meste a *Pamätníky a pamätne tabule Banská Bystrica* (Verejná knižnica Mikuláša Kováča v Banskej Bystrici, 2009). - PhD. RNDr. Richard R. Senček, PhD. hovoril o *Popularizácii osobností na stránkach Bystrického Permonu*, periodika zameraného na popularizáciu vedy, umenia a cestovného ruchu, ktoré vychádza už ôsmy rok. *Michalovi Königsbergerovi – banskobystrickému ťažiarovi a mecenášovi* sa vo svojom (rovnomenom) vystúpení venoval doc. PhD. Marián Skladaný, CSc. (Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave). Mgr. Eva Kalhotková (Katedra histórie Fakulty humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici) predstavila *Osobnosť Jána Dernschwama a jeho úlohu v historiografii Banskej Bystrice*. Ako dlhoročný obyvateľ Banskej Bystrice a zároveň faktor mediarskeho podniku. Dernschwam sprostredkoval v diele *Opis Stredného domu v Banskej Bystrici* zaujímavé informácie o obyvateľoch mesta, o domoch na námestí, o ťažbe medi či o furmanských cestách vedúcich z Banskej Bystrice na sever do Poľska a Sliezska.

PhDr. Henrieta Albertová, PhD. venovala svoje vystúpenie *Najstarším banskobystrickým richtárom – ich právam, povinnostiam a významu pre mesto Banská Bystrica*. Pri formovaní sa mesta Banská Bystrica zohral významnú úlohu prostredníka medzi kráľom a mešťanmi prvý známy richtár comes Ondrej. Za richtárovania Mikuláša prišla Banská Bystrica o právo neplatiť mýto, ktoré jej bolo podľa vzoru Banskej Štiavnice privilegiom potvrdené v roku 1255. Mikuláš Karl ako šikovný ťažiar a obchodník mesto preslávil nielen v Uhorsku. Mgr. Igor Chromek, bývalý riaditeľ Krajskej hvezdárne v Banskej Bystrici, predstavil *Priekopníkov astronómie v Banskej Bystrici v 17. storočí*. Astronómia má v Banskej Bystrici dlhú tradíciu. Vďaka mestskej latinskej škole tu už v 17. storočí pôsobili učitelia medzinárodného významu.

Druhý blok príspevkov bol venovaný kňazským osobnostiam. *Františka Xaviera Edera*, misionára a cestovateľa 18. storočia ako uznávanú osobnosť etnografie Južnej Ameriky si ako tému príspevku vybral Mgr. Igor Zmeták, PhD. (Slovenská národná knižnica v Martine). Účastníkom konferencie predstavil spis *Descriptio Provinciae Moxitarum in Regno Peruano*, ktorý vznikol na podnet poslucháčov Ederových prednášok v kultúrnom prostredí Banskej Bystrice koncom 18. storočia a Ederovi priniesol uznanie za dôkladný popis etnika Moxo.

Prihlásený príspevok doc. PhD. Oldřicha Kašpara, CSc. (Katedra sociálnych vied Filozofickej fakulty Univerzity Pardubice) *Místo Zerdahelyiho v kulturním dění své doby – analýza románových tisků* neodznal. Časový priestor vyplnil príspevok riaditeľka Národného bibliografického ústavu SNK v Martine, doc. PaedDr. Miloša Kovačku, PhD., ktorý priblížil život a dielo *Andreja Carbonariusu (Uhliara), prvého slovenského*

evanjelického farára v Banskej Bystrici. Rodák z Banskej Bystrice pôsobil od roku 1583 ako rektor, od roku 1586 ako diakon v Španej Doline. V dňoch 28.-30. marca 1610 sa ako vyslanec turčianskeho kontubernia zúčastnil na Žilinskej synode a podpísal jej Zákony a ustanovenia. PhDr. Zoltán Gorazd Baláž (Rímskokatolícky Biskupský úrad Banská Bystrica) sa venoval *Jozefovi Rudňanskému, piatemu sídelnému biskupovi Banskobystrickej diecézy v rokoch 1845-1850* a jeho aktívnej účasti v revolučných rokoch 1848-1849, keď vystupoval politicky na strane maďarských povstalcov. Mons. František Mesík-Vajda (1880-1941) banskobystrický generálny vikár, rektor Kňazského seminára a mešťanosta Banskej Bystrice, bol témou príspevku ThDr. Gabriela Brendzu, PhD. (Cyrilo-metodská bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave – Kňazský seminár Sv. Františka Xaverského, Badín). – Mgr. Branislav Dado, PhD. (Rímskokatolícky farský úrad, Brusno) predstavil *Dve osobnosti rímskokatolíckeho biskupského úradu v Banskej Bystrici, ktoré v 20. rokoch 20. storočia ovplyvnili dejiny banskobystrickej diecézy: Mons. Arnolda Boboka a Mons. Jána Kohútha*. Mons. A. Bobok (1876-1924), národne uvedomelý Slovák, prefekt diecézneho kňazského seminára v Banskej Bystrici, profesor filozofie a dogmatickej teológie, bol riaditeľom biskupskej kancelárie a titulárnym kanonikom. Po vzniku Československej republiky bol poslancom v parlamente za Slovenskú ľudovú stranu. Patril k politickému krídlu, ktoré zastávalo autonómiu Slovenska. Mons. Ján Kohúth (1852-1930), národne uvedomelý kňaz banskobystrickej diecézy, pôsobil ako profesor biblických vied a hebrejčiny v banskobystrickom kňazskom seminári. V r. 1918-1921 bol kapitulným vikárom banskobystrickej diecézy. Zastával úrad banskobystrického mestského farára. Mgr. Anna Vetráková (Katedra histórie Fakulty humanitných vied Univerzity Mateja Bela) v rámci príspevku *Cyrilo-metodské oslavy a ich hlavní aktéri* predstavila dve významné osobnosti slovenského národného života, ktoré v druhej polovici 19. storočia pôsobili v Banskej Bystrici – banskobystrického biskupa Štefana Moyzesa a katolíckeho kňaza Júliusa Plošica. V jubilejnom roku 1863 zorganizovali pri príležitosti tisícročného jubilea príchodu sv. Cyrila a Metoda na naše územie celonárodné oslavy v obci Selce pri Banskej Bystrici. 31. mája bol pri tejto príležitosti biskupom Moyzesom vysvätený oltárny obraz s motívom solúnskych bratov a kostol v Selciach sa stal prvým chrámom na Slovensku zasväteným týmto svätcom.

Výskum prof. PhDr. Pavla Martuliaka, CSc. (Ústav vedy a výskumu Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici) je dlhodobo zameraný na osobnosť *Jána Duchoňa – humanistu, encyklopedistu, významného banskobystrického pedagóga 17. storočia*, ktorého dielo predstavil vo svojom príspevku. Prepojenosť životných osudov a pôsobenia jedného z najznámejších a najslávnejších barokových učencov a literátov – *Mateja Bela* s Banskou Bystricou bolo témou príspevku Mgr. Imricha Nagya, PhD. (Katedra histórie FHV UMB v Banskej Bystrici). PhDr. Klára Komorová, PhD. A PhDr. Helena Saktorová, PhD. (Slovenská národná knižnica v Martine) predstavili *Osobnosti Banskej Bystrice ako autorov a adresátov dedikácií v tlačiach 17. storočia vydaných na Slovensku*. Uvedená tematika úzko súvisí s dejinami banskobystrickej školy, ktorá už od 15.-16. storočia patrila k základným kultúrnym a vzdelávacím inštitúciám v meste. V príspevku sú uvedené viaceré neznáme biografické fakty o jednotlivých

osobnostiach, ich profesijné medzníky, mená rodinných príslušníkov, údaje o sobášoch a úmrtiach, ktoré predstavujú nové poznatky pre ďalší biografický výskum. Príspevok Mgr. Evy Augustínovej, PhD. (SNK v Martine) bol zameraný na osobnosť dejín knižnej kultúry – *Jána Jozefa Tumlera*, ktorý v roku 1783 založil tlačiareň v Banskej Bystrici. Jeho aktivity mali pre rozvoj slovenskej knižnej kultúry dva zásadné významy: po takmer 200 rokoch bola oživotvorená kníhtlačiarska činnosť v Banskej Bystrici a z dielne tejto oficíny vychádzala slovenská literatúra – diela slovenských autorov, napr. Samuela Ambroziho, Ondreja Plachého, Jána Valentiniho, Adama Lovicha a i.). *Banskobystrickým kníhkupcom v 19. storočí* sa vo svojom vystúpení venovala Mgr. Mária Bôbová (ŠVK v Banskej Bystrici).

Prvý príspevok druhého dňa rokovania od Mgr. Evy Furdíkovej *Dekretovci na Čiernom Balogu* bol zameraný na genealógiu rodu Dekretovcov pri príležitosti 179. výročia úmrtia Jozefa Dekreta Matejovie, ktoré si pripomenieme v roku 2011. Jeho odkaz „zachovať lesy potomstvu“ je i dnes vysoko aktuálny. *Banskobystrický rodák Anton Szmolen – osobný sluha Františka Jozefa I.* – tak nazval svoj príspevok PhDr. Marián Bovan (Stredoslovenské múzeum, Banská Bystrica). Predstavil v ňom rukopis *Životopis Antona Szmolena ako 13.ého od Boha vyproseného dieťaťa, od 5. roku až do penzie z cisársko-kráľovského dvora Franza Jozefa I.*, ktorý v roku 2009 získalo do svojich fondov Stredoslovenské múzeum. Dokument odkryl príbeh siroty, puškárskeho tovariša a vzorného vojaka – „zbrojmajstra“, ktorý sa vďaka svojej spoľahlivosti a oddanosti panovníkovi stal osobným sluhom cisára. Na panovníckom dvore slúžil v rokoch 1894 -1908 alebo až 1910. Mgr. Jana Kochlicová (ŠVK - Literárne a hudobné múzeum, Banská Bystrica) zamerala svoj príspevok na *Život a dielo popularizátora vedeckých poznatkov a ľudovú výchovného pracovníka Daniela Gabriela Licharda*.

Významnú postavu medzivojnovnej histórie mesta –banskobystrického učiteľa, historika školstva *Antona Hreblaya (1882-1961), jeho učiteľské aktivity a historicko-pedagogickú tvorbu* predstavil PhDr. Vladimír Michalička, CSc. (Múzeum školstva a pedagogiky Ústavu informácií a prognóz školstva, Bratislava). Mgr. Zlata Trologová (ŠVK – Literárne a hudobné múzeum, Banská Bystrica) sa v príspevku sústredila na najplodnejšie tvorivé obdobie *Bedřicha Šofra*, rodáka z Rychnova nad Kněžnou, ktorý v rokoch 1920-1939 pôsobil ako profesor matematiky a fyziky na Klasickom gymnáziu Andreja Sládkoviča a v rokoch 1954-1958 ako profesor matematiky na Strednej priemyselnej škole elektrotechnickej a spojovej Jozefa Murgaša v Banskej Bystrici. Je autorom niekoľkých učebníc a príručiek. Mal veľkú zásluhu na oživení divadelného života Banskej Bystrice a na zaradení ochotníckeho divadla medzi najlepšie na Slovensku. Vynikol aj ako režisér, fotograf a autor scénických výprav. *Prínosu Jána Mikleša ku skúmaniu dejín banskobystrického školstva* sa vo svojom príspevku venovala PhDr. Oľga Lauková, PhD. (ŠVK Banská Bystrica).

Mgr. Miriam Viršínská, PhD. (Slovenský historický ústav Matice slovenskej, Bratislava) predstavila *Antona II. Radvanského – funkcionára uhorskej evanjelickej cirkvi v druhej polovici 19. storočia - Zakladateľa spolkového hnutia evanjelickej mládeže na Slovensku po roku 1918 – Pavla Styka* si ako tému svojho príspevku vybral Mgr. Peter Račko, PhD. (Fakulta humanitných vied UMB v Banskej Bystrici). PhDr.

Mária Holubová, PhD. (Katedra medzinárodných vzťahov a diplomacie Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov UMB v Banskej Bystrici) zhodnotila *Podiel Alexandra Matušku na formovaní a prezentácii slovenskej národnej identity*. Osobnosť popredného predstaviteľa moderného slovenského výtvarného umenia *Dominika Skuteckého*, s dôrazom na zobrazovanie trhov na jeho dielach, predstavil Mgr. Jozef Ďuriančík (Stredoslovenská galéria, Banská Bystrica). Príspevok *Sibyla Greinerová a jej korene* PhDr. Jána Žiláka, CSc. (Ústav vedy a výskumu UMB v Banskej Bystrici) prehĺbil naše poznatky o slovenskej akademickej maliarke, ktorej korene siahajú až do dnešného Nemecka. Greinerová študovala maľbu v Budapešti a v Bratislave. Svoje diela vystavovala doma aj v zahraničí. Často sa vracala domov do Banskej Bystrice, zomrela v Bratislave roku 2008.

Príspevok Mgr. Angeliky Dončovej, PhD. (Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Lučenec) *Zakladanie Slovenskej národnej rady v Banskej Bystrici v roku 1933 a jej iniciátor Ľudovít Bazovský* bol zameraný na priblíženie okolností zakladania Slovenskej národnej rady a jej zakladateľa Ľ. Bazovského (1872-1958). – Pred 50 rokmi, 1. júla 1960 boli na pôde Banskej Bystrice položené základy vydavateľského domu – Stredoslovenského vydavateľstva, ktoré sa natrvalo zapísalo do dejín mesta a do dejín vydavateľskej činnosti na Slovensku. Jeho protagonistov – *Miloša Štillu, Zlatu Solivajsovú, Jána Bodenka a Júliusa Albertyho* predstavila vo svojom príspevku PhDr. Blanka Snopková (ŠVK v Banskej Bystrici). PaedDr. Július Lomenčík, PhD. (FHV UMB v Banskej Bystrici) venoval svoj príspevok s názvom *Zdenko Kasáč v kontexte banskobystrického učiteľského vzdelávania*, profesorovi Z. Kasáčovi, ktorý patrí medzi zakladateľské osobnosti vysokoškolského vzdelávania učiteľov v Banskej Bystrici.

Na záver podujatia bola slávnostne uvedená online verzia bibliografickej databázy *Pamäť mesta Banská Bystrica*. Sprístupnením databázy vyšla Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici v ústrety požiadavkám Banskobystričanov i ďalšej verejnosti, ktorá sa zaujíma o dejiny nášho mesta. Veríme, že vedecká konferencia Významné osobnosti v dejinách mesta Banská Bystrica prispela k dôstojnému pripomenutiu významného výročia nášho mesta a k priblíženiu jeho dejín súčasníkom. Príspevky, ktoré na konferencii odzneli, budú publikované v recenzovanom zborníku koncom roka 2010.

*PhDr. Blanka.Snopková, Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici
Blanka.Snopkova@svkbb.eu*

O jednom podujatí Slovenskej pedagogickej knižnice

Slovenská pedagogická knižnica spolu s Výskumným ústavom Slovákov v Maďarsku a združením občanov Zhoda zrealizovali 26. októbra 2010 v Slovenskej pedagogickej knižnici v Bratislave – Petržalke podujatie *Dvadsať rokov činnosti Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku*.

Podujatie otvoril riaditeľ Slovenskej pedagogickej knižnice PhDr. Vladimír Grigar, spolu s riaditeľkou Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku Annou Kováčovou. Privítal vzácnych hostí z Maďarska, z Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu

SR, Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a ďalších hostí a odborníkov na krajan-
skú problematiku.

Následne doc. PhDr. Magdaléna Paríková, CSc. z Katedry etnológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského oboznámila prítomných so širokými aktivitami Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku (VÚSM). Prvá riaditeľka VÚSM prof. PhDr. Anna Divičanová, CSc. zaspomínala na začiatky činnosti ústavu, na problémy, ale i úspechy. Vedecká pracovníčka a zároveň druhá riaditeľka ústavu doc. PhDr. Alžbeta Hornoková, PhD., predstavila dvadsaťročnú históriu a vydavateľskú činnosť VÚSM a nakoniec sa venovala najnovšej publikácii *20 rokov Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku=A Magyarországi Szlovákok Kutatóintézete 20 éve*, ktorej je sama zostavovateľkou.

PaedDr. Erika Fajnorová, lektorka slovenského jazyka, konzultantka pre študentov pri príprave ich súťažných prác, porozprávala o výskumných (národopisných) táboroch, čo je výchovnovzdelávacia činnosť VÚSM, a prečítala ukážky súťažných prác. Študenti Filozofickej fakulty Univerzity Komenského Róbert Galát a Andrea Kissová, rodáci z Maďarska, prezentovali svoje práce. Sú to budúci pokračovatelia súčasných bádateľov. Potom riaditeľka VÚSM Anna Kováčová predstavila kultúrnohistorický, jazykovedný, etnologický a vedecký program VÚSM. Po zaujímavej diskusii, v ktorej bola vzácnym hosťom položená otázka, ako sa dostali k práci na krajanскеj problematike, sa prítomní presunuli na prízemie, kde riaditeľ SPK a profesorka Anna Divičanová otvorili výstavu 20 rokov činnosti VÚSM. Najvytrvalejší z prítomných si so záujmom prezreli historický fond SPK a ďalej pokračovali v diskusii. Veľmi nás teší, že na podujatie prišlo veľa študentov z Filozofickej fakulty Univerzity Komenského.

Pre zaujímavosť uvediem aj krátku históriu VÚSM a jeho ciele. Ústav vznikol v roku 1990 z iniciatívy rodáka z Békešskej Čaby, genetika prof. PhDr. Mateja Šipického, DrSc. a čabianskej slovenskej inteligencie a založil ho Zväz Slovákov v Maďarsku so sídlom v Békešskej Čabe, ktorý je od roku 2001 inštitúciou Celoštátnej slovenskej samosprávy (CSS). Spočiatku bol financovaný zakladateľom, neskôr a aj v súčasnosti zo štátneho rozpočtu a okrem toho je podporovaný vedeckými programami, súbehmi, verejnou nadáciou pre národné a etnické menšiny v Maďarsku, maďarskými a slovenskými ministerstvami a úradmi vlády, dnešným Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Od 1. januára 2006 je samostatnou rozpočtovou inštitúciou CSS.

Cieľom ústavu je v záujme zachovania jazyka, kultúry a tradícií slovenskej národnosti žijúcej v Maďarsku vedecky analyzovať spoločenské procesy týkajúce sa minulosti a súčasnosti slovenskej menšiny. Ústav má interdisciplinárny charakter a zameriava sa na výskum histórie, národopisu a kultúrnej antropológie i jazyka Slovákov žijúcich v Maďarsku, venuje pozornosť pedagogicko-výchovnej práci a sociologickému výskumu, pričom rozvíja aj bohatú vydavateľskú činnosť. VÚSM ponúka aj rôzne možnosti doškolovania pre inteligenciu, poskytuje odbornú pomoc školám a v neposlednom rade sprostredkúva, šíri a popularizuje výsledky svojej vedeckovýskumnej činnosti v kruhu slovenských a maďarských odborníkov, študentov a iných záujemcov.

Podľa vyjadrení prítomných hostí podujatie uspokojilo ich informačnú zvedavosť,

záujem o problematiku slovenských krajanov v Maďarsku. Obdivovali entuziazmus, pracovné zaniehanie malého kolektívu nadšencov VÚSM, ktorí dokázali za dvadsať rokov vyprodukovať 47 odborných prác, zmapovať a zachrániť pre budúce generácie poklady našich krajanov v Maďarsku. Všetci prítomní sa zhodli na tom, že je potrebné aj v budúcnosti organizovať takéto podujatia a zviditeľňovať našich krajanov v zahraničí u nás doma.

*PhDr. Vladimír Grigar, Slovenská pedagogická knižnica v Bratislave
Vladimir.Grigar@spgk.sk*

Duchovné bohatstvo východného Slovenska - Knižná kultúra II (vedecká konferencia, Prešov, 22. – 23. september 2010)

V dňoch 22. – 23. septembra 2010 usporiadala Štátna vedecká knižnica v Prešove (ŠVK) v spolupráci so Slovenskou asociáciou knižníc a Spolkom slovenských knihovníkov druhý ročník vedeckej konferencie *Duchovné bohatstvo východného Slovenska - Knižná kultúra II*. Po oficiálnom otvorení a príhovore riaditeľky ŠVK Mgr. Valérie Závadskej pokračoval program prezentovaním 24 referátov, rozdelených do viacerých tematických blokov.

V sekcii muzikologicko-historickej vystúpila Mgr. Sylvia Urdová (Bratislava) s referátom *Hudobné tlače v zbierkach hudobnín z východného Slovenska v zbierkovom fonde SNM – Hudobného múzea v Bratislave*, v ktorom sa zamerala na tlače zahraničnej i domácej proveniencie, pôvodom z rímskokatolíckych kostolov z Ľubice, Spišského Podhradia, Kežmarku, Švedlára a Smolníka, ale aj hudobnín pôvodom z evanjelického kostola v Košiciach. PhDr. Janka Petőczová, CSc. (Bratislava) s referátom *Polychorická hudba v hudobných tlačiach 17. storočia zachovaných v Levoči* prezentovala výskum tvorby napr. H. Praetoria, H. Schutza, viachlasnej polyfonickej barokovej hudby v evanjelických kostoloch. PaedDr. Slávka Kopčáková, PhD. (Prešov) sa venovala rukopisným a tlačeným hudobninám z 19. a zač. 20. stor. z vlastníctva napr. Teodora alebo Alberta Berzevicziho (Berzeviczy) v príspevku *Rukopisné hudobniny - ako súčasť rodovej knižnice rodiny Berzeviczi vo fonde Štátneho archívu Prešov*.

Najstarším typografickým pamiatkam v podobe prvotlačí a postinkubábul, evidovaným v jednotlivých historických a muzeálnych knižniciach a zbierkach východného Slovenska sa venovali Mgr. Katarína Takáčsová (Betliar), ktorá vystúpila s referátom *Inkunábuly v zbierkach SNM – Múzea Betliar, z rodovej knižnice Andrášiovcov (Andrássy)* a Mgr. Lenka Bischof, PhD. (Betliar) príspevkom *Vybrané postinkunábuly nemeckej proveniencie v zbierkach SNM – Múzea Betliar*, v ktorom sa venovala obsahu a stavu unikátnych tlačí z r. 1501 - 1520 z nemeckých a švajčiarskych oficín. Mgr. Marcela Domenová, PhD. (Prešov) vystúpila s témou *Inkunábuly vo fonde Kolegiálnej knižnice v Prešove*, kde zhodnotila stav výskumu a predstavila jedenásť titulov (v siedmich zväzkoch) v skúmanej historickej knižnici. Mgr. Jana Kušnieráková (Poprad) sa venovala téme *Historický fond knižnice Podtatranského múzea a jeho*

vzácné tlače, genéze a súčasnému stavu knižnice so zameraním na najstaršie tlače, ktorými sú postinkunábuly z r. 1506, 1507 a 1517, ale aj aktivitám knižnice spojenými s prezentáciami kultúrneho dedičstva.

Priestor bol ponechaný aj na prezentáciu unikátnych historických tlačí a rukopisov. doc. PhDr. Gabriela Žibritová, CSc. (Bratislava) sa venovala rozboru tlače „*Gazophylacium...Schatz - Kasten... od Christopha Warmera (Košice, 1691)* z pohľadu autorstva, obsahu, medzinárodných súvislostí tohto slovníka, resp. príručky, obsahujúcej cestovno-obchodné frázy. Mgr. Michal Glevaňák (Prešov) sa zameril na *Veľký zborník vydaný prešovským biskupom Jozefom Gagancom v roku 1866 - jeho historický význam pre liturgický život Gréckokatolíckej cirkvi*. Táto viedenská tlač z tlačiarne Cyrila Goriška, ktorej zostavovateľom bol gréckokatolícky kňaz Anton V. Popovič, sa dnes eviduje vo fonde Diecéznej (Eparchiálnej) knižnice v Prešove. Mgr. Františka Marcinová (Stará Ľubovňa) predstavila v rámci historického a právneho kontextu s dominantným zameraním sa na činnosť mestskej kancelárie a stavu spracovania archívneho fondu Magistrátu mesta Podolíncec *Knihy mestskej samosprávy a mestského súdu z Podolínce z rokov 1600 – 1800 z pohľadu diplomatiky*. Mgr. Viktor Szabó vystúpil s referátom *K neznámemu rukopisu Ľudovíta Frenyóa Z mojich cestovných poznámok*, v ktorom sa zameril na obsahovú analýzu cestopisu z r. 1896 v maďarskom jazyku, evidovaného vo fonde ŠVK Prešov. PaedDr. Patrik Derfiňák (Prešov) sa v referáte *Z minulosti Knižnice Kráľovského katolíckeho gymnázia v Prešove* zameril na dejiny, charakter, obsah, budovanie a sprístupnenie knižnice, ako aj na katalóg a vydávanie ročeniek. Načrtol aj osudy časti fondu knižnice po jej zániku. Mgr. Lucia Němcová (Prešov) sa zamerala na vybrané *Poľské tlače do r. 1900 vo fonde Štátnej vedeckej knižnice Prešov*. Poukázala nielen na ich jedinečnosť v rámci zachovania na území mesta, ale predstavila aj ich žáner, tematické a obsahové zameranie.

V rámci predstavovania významných regionálnych osobností v súvislosti s dejinami knižnej kultúry dostala priestor aj PhDr. Klára Komorová, PhD. (spolu s PhDr. Helenou Saktorovou, PhD.; Martin) s referátom *Autori a adresáti dedikácií v tlačiach vydaných na Slovensku do r. 1700 (so vzťahom k Prešovu a Šarišskej stolici)*, v ktorom sa zamerala na analýzu drobných a príležitostných tlačí (ako sú epicédie, epifánie), ktoré obsahujú aj biografické údaje o významných osobnostiach. V tomto bloku referátov vystúpila aj Mgr. Angela Stahovcová – Kurucová (Košice) a zamerala sa na tému *Málo známi evanjelickí kňazi pôsobiaci na východnom Slovensku v diele Johanna Samuela Kleina*, na unikátne práce v printovej, ale i rukopisnej podobe z 19. st. od náboženského spisovateľa, pedagóga a cirkevného historika J. S. Kleina, ktoré nateraz ostali mimo väčšej pozornosti historikov a bibliografov.

Samostatný blok príspevkov na dvojdňovej vedeckej konferencii bol venovaný typografickej a vydavateľskej činnosti jednotlivcov alebo spolkov. PhDr. Agáta Klimeková, PhD. (Martin) v téme *Začiatky kníhtlačiarstva v Prešove – Tomáš Scholtz* zhodnotila staršie výskumy zaoberajúce sa počiatkami kníhtlačiarstva v Prešove a Scholzovou produkciou od r. 1656. Mgr. Katarína Pekařová (Bratislava) sa zaoberala problematikou *Lekársko-lekárnického spolku Zemplínskej župy a jeho vydavateľskej činnosti*, kde priblížila okolnosti založenia, činnosť významných členov a vydavateľs-

ké aktivity spolku. Mgr. Kamila Fircáková (Bratislava) sa zamerala na ročenku nemecko-maďarského zboru evanjelickej a. v. cirkvi v Prešove s názvom *Az eperjesi ágostai hitvallásu evangelikus 1. anyaegyház Évkönyve* z tlačiarne Arpáda Kóscha, vychádzajúcu v r. 1897 – 1917. Predstavila nielen históriu, ale aj aktivity cirkevného zboru a jednotlivé osobnosti s ním spojené.

Okrem regionálnych periodík sa pozornosť referujúcich upriamila aj na konkrétne historické udalosti zachytené na stránkach periodík, resp. na ich politickú, prípadne národnostnú či konfesijnú orientáciu. PhDr. Ján Džujko, PhD. (Prešov) v príspevku *Kníhkupec a papiernický obchodník ~ Könyv – és papirkereskedő (1920 – 1928)* predstavil dvojjazyčný záujmový časopis, jeho ciele, poslanie a obsah. PhDr. Nadežda Jurčišinová, PhD. poukázala na jednotlivé *Prejavy česko-slovenskej spolupráce v knižnej kultúre koncom 19. a začiatkom 20. storočia*, ako boli napr. revue Naše Slovensko, akcia slovakofilského spolku Československá jednota - Česká kniha na Slovensko a slovenská kniha do Čiech, alebo vydanie spoločného diela Slovenskej čítanky v r. 1911. Napokon PhDr. Peter Koval', PhD. prezentoval problematiku rozdielnosti chápania etnicity gréckokatolíckych veriacich na Slovensku na základe článkov v periodikách Slovenská sloboda či Šariš v referáte *Multietnický charakter gréckokatolíckej cirkvi a jeho odraz v slovenskej prešovskej regionálnej tlači v 30. a 40. rokoch 20. storočia*.

Pozornosť sa venovala aj iným vzácnym prameňom, akými sú historické pohľadnice alebo veduty z pohľadu grafiky a obsahu. V tejto sekcii vystúpila Mgr. Katarína Zavadová, CSc. (Bratislava) s umenovedným príspevkom *Prešov v grafike minulých storočí (s osobitným zameraním na veduty)*. JUDr. Ján Gašpar (Košice) prezentoval tematickú časť výskumu k dejinám knižnej kultúry Košíc, a to v príspevku *Producenti košických pohľadníc v r. 1895 - 1918*. Svoje vystúpenie obohatil aj zaujímavou obrazovou dokumentáciou zo súkromnej zbierky z produkcie K. a L. Divalda, A. Stenberga, S. Cattarina, B. Nyuászihó či L. Weisa.

Prínosom boli aj jednotlivé diskusie radené po jednotlivých tematických blokoch referátov počas oboch dní. Súčasťou neoficiálneho programu konferencie bol aj miniraut a sprievodná výstava prvotlačí z historických fondov knižníc Prešova v priestoroch Slovanskej študovne ŠVK Prešov.

Záverom možno pozitívne zhodnotiť všetky prednesené referáty bibliografov, knihovníkov, historikov, archivárov, muzikológov či múzejníkov z rôznych kultúrno-spoločenských, pedagogických a vedecko-výskumných pracovísk, aplikované multidisciplinárne postupy pri výskume dejín knižnej kultúry. Veríme, že aj realizácia budúceho ročníka rovnomennej konferencie, ako aj variabilita zaradených parciálnych tém prinesú nové a zaujímavé poznatky v kontexte dejín knižnej kultúry v regióne východného Slovenska.

Mgr. Marcela Domenová, PhD., Štátna vedecká knižnica v Prešove
Marcela.Domenova@svkpo.gov.sk

Benchmarking

V slovenskom knihovníctve sa periodicky opakuje jeden úkaz. Nevedno odkiaľ, objaví sa cudzí termín, najprv akosi bojazlivo ho začnú používať niekoľkí kolegovia. Keď zistia, že termín sa uchytil, začnú ho používať častejšie, ba veľmi často. Môžete si byť istí, že sa objaví hneď v tretej vete rozhovoru. Títo kolegovia sú potom veľmi hrdí, že boli priekopníkmi pri zavádzaní nového pojmu do odbornej terminológie.

Následne prichádzajú tí, čo nechcú zaostať a začnú termín – výraz, ktorý je práve „in“ do nekonečna opakovať v presvedčení, že násobky opakovania znásobujú ich odbornosť. Temer celá odborná verejnosť prikyvuje a tvári sa veľadôležito. Takto to pokračuje určitý čas, až nastúpi fáza pomalého zabúdania, na konci ktorej termín zmizne a nikoho už nezaujíma, a už vonkoncom nie je „in“. Občas sa ale stáva, že v tomto hladkom procese nastane zádrhel. Zvyčajne je to tak, že príde nejaký začínajúci knihovník, teda knihovnícke dieťa a opýta sa na skutočný význam a obsah termínu. Obvykle nastane trápne mlčanie alebo sa objaví odpoveď v podobe: „Viete, vysvetliť to nie je také jednoduché.“ Tu už ale aj začínajúci knihovník pochopí, že sa dopustil rovnakého hriechu ako to malé dieťa v Andersenovej rozprávke, keď zvolalo: „Veď kráľ je nahý!“

Je nesporné, že najnovším hitom v knihovníckej terminológii je benchmarking. V masívnejšej podobe sa na Slovensku v súvislosti s knižnicami objavil cca pred 4-5 rokmi. Trochu som sa poobzeral za týmto termínom. Sám pre seba som si vytvoril zjednodušenú voľnú definíciu: „Ide o taký permanentný proces, v ktorom sa porovnávame s najlepšie fungujúcimi knižnicami, a na základe týchto výsledkov preberáme úspešné postupy týchto knižníc a eliminujeme svoje slabé stránky.“

Nechceli sme však upadnúť do neodpušiteľného zjednodušovania, skúsili sme hľadať niekoho, kto s touto činnosťou má už skúsenosti a praktické výsledky. Našou snahou bolo získať znalosti nielen pre pracovníkov našej knižnice, ale pomôcť v tomto smere aj ostatným knižniciam košického kraja. Pri hľadaní vhodného lektora sme našu pozornosť zamerali na „české knihovnícke kruhy“. Ako najvhodnejší kandidát na osvetlenie témy sa javil PhDr. Vít Richter, riaditeľ Knihovníckeho inštitútu Národnej knižnice Českej republiky. Stretnutie – akcia s ním sa uskutočnila 11. mája 2010 o deviatej hodine v čitárni Verejnej knižnice Jána Bocatia v Košiciach pod názvom Význam benchmarkingu a prieskumov v riadiacej činnosti. Oficiálnymi usporiadateľmi boli Verejná knižnica Jána Bocatia a Slovenská asociácia knižníc. Pravdu povediac, staval som sa k celej akcii dosť skepticky. Víta Richtera ale predchádzala povest' dobrego prednášateľa. Bol som zvedavý, ako zvládne obsah prednášky.

Na záver jeho viac ako dvojhodinového vystúpenia som musel skonštatovať, že aj skeptik môže byť občas prekvapený. Tentoraz som bol skutočne prekvapený, a to príjemne. Pán Richter si ozaj dal záležať na svojom vystúpení. Neohúrila ma ani neprekvapila forma jeho vizuálnej prezentácie, podobné veci sme už videli. Prezentácia bola podchytená na veľkom množstve slajdov, celkove ich bolo 109 a bola zostavená bezchybne. Vzhľadom na čas bolo nutné niektoré slajdy „prechádzať len veľmi informatívne“. To, čo som ozaj cenil na prezentácii, bola jej jasná štruktúra a z toho vyplývajúca

zrozumiteľnosť. Po definíciách základných pojmov a procesov sa nastolili problémy merania výkonov a štandardizácie a ich metódy. Bola predstavená aplikácia benchmarkingu v podmienkach českých knižníc. Určitým osviežením boli ukážky porovnania jednej slovenskej regionálnej knižnice s dvoma obdobnými českými knižnicami.

Lektor v resumé si akoby v mene poslucháčov už vopred položil základnú praktickú otázku o benchmarkingu: V čom je benchmarking užitočný? Vzápätí prináša v šiestich bodoch stručné, ale výstižné odpovede.

Benchmarking:

- Definuje najlepšie výkony.
- Je to pružná metóda pre porovnávanie – umožňuje zistiť silné a slabé stránky.
- Dáva včasné varovanie, pokiaľ knižnica zaostáva.
- Podporuje tvorivé uvažovanie o vnútorných procesoch.
- Pomáha rozvíjať spoluprácu, nadviazanie nových kontaktov.
- Pomáha efektívne využívať štatistické údaje.

Po viac ako dvojhodinovej prezentácii som očakával, že účastníci budú unavení a unudení. Nestalo sa. Lektor dokázal udržať pozornosť do poslednej chvíle svojho vystúpenia. Príčina určite netkvie len v jeho „lektorskej zručnosti“. Nazdávam sa, že ide skôr o to, že poslucháči v pozadí jeho vystúpenia cítili veľkú dávku vedomostí a skúseností. Myslím si, že každý vedúci pracovník, ktorý chce porovnávať svoju knižnicu s inou knižnicou, by mal absolvovať prezentáciu Víta Richtera.

Namiesto epilógu: Môžeme sa vrátiť na začiatok tohto príspevku! Položme si otázku, či sa benchmarking nestane len planým termínom, ktorý budú po istý čas niektorí knihovníci s nezvládateľnou ctižiadostivosťou do nekonečna slovne prepierať, alebo sa stane užitočným nástrojom riadenia? – Je na nás, kam sa to bude uberať.

*Mgr. Štefan Kolivoško, Verejná knižnica Jána Bocatia v Košiciach
vkjb@vkjb.sk*

Boli sme pri tom !!!

O európskom festivale humoru a satiry Kremnické gagy 2010 sa písalo a hovorilo, že bude a samozrejme aj bol úspešný. Preto, že bol jubilejný (bol to 30. ročník), ale i preto, že pozvanie prijali najlepší slovenskí humoristi, satirici, recesisti. Počas štyroch dní vystúpilo 290 umelcov. A medzi nimi aj naši trnavskí autori z klubu Fórum humoristov. Či už boli renomovaní alebo nie, Trnave hanbu neurobili.

Klub Fórum humoristov vznikol z iniciatívy samotných autorov a už druhý rok pracuje aktívne pri Knižnici Juraja Fándlyho v Trnave. Okrem autorov, ktorí v minulosti pracovali v zaniknutom humoristickom časopise *Roháč* ako redaktori, karikaturisti alebo doň len prispievali, sa ku klubu hlásia ďalší významní autori, ktorí sa môžu pochváliť aj vydanými knižnými zbierkami. Pre nich i pre všetkých milovníkov humoru a satiry Knižnica

Juraja Fándlyho pripravila zaujímavé programy a stretnutia s renomovanými humoristami. A nielen to, samotní „humoristi“ sú iniciátormi, scenáristami a moderátormi podujatí. A nás, knihovníčky v niektorých prípadoch zaradili medzi „roztlieskavačky“. Tak vznikla aj séria podujatí s názvom Rodinné balenie.

„Rodinné balenie je zaujímavá ponuka tovaru, cenovo výhodná, lákavá, niekedy podvod, niekedy trháč, niekedy na smiech, niekedy na infarkt, ale vždy ZAUJÍMAVÁ“, hovorí duša tohto nápa-

du, Evka Jarábková. V programe vystupujú osobnosti, ktoré spájajú rodinné vzťahy alebo záľuby a záujmy.

Keďže v Trnave malo každé takéto balenie úspech, rozhodli sme sa, že to skúsime s programom TRNAFSKÉ RODINNÉ BALENIE aj na Kremnických gagoch. Stačil dobrý nápad a už sme sa viezli. Kremnické gagy poletovali okolo nás už od minulého roka. Možno vtedy sa nám to všetkým zdalo nemožné a veľmi vzdialené. Ale podarilo sa. Naše vystúpenie zaradila dramaturgia do programu KG 2010. Vystúpili sme hneď v prvý deň, 26. augusta 2010 v klube Labyrint. Celý program nahrával Slovenský rozhlas a teraz sme v príjemnom napätí, či si ho vypočujú aj všetci milovníci humoru na Slovensku. Myslíme si, že publikum sa nenudilo, lebo obsah balenia bol pestrý a doplnený aj hudbou. Účinkujúci viedli večný spor medzi bernolákovcami a štúrovcami. Hlavným spoločným cieľom celej „rodiny“ bolo, aby sa dobre predala a aby sme neurobili hanbu ani svojmu čestnému prezidentovi Tomášovi Janovicovi. Trnafske rodinné balenie sme naplnili trnafske - slovenskými príspevkami našich členov, ktorí nie sú na literárnom a výtvarnom poli tak celkom neznámi: sú to Benjamín Škreko, Mikuláš Jarábek, Eva Jarábková-Chabadová, Marián Makar Mrva, Jana Blašková, Karol Bodorík, Vojtech Haring. Ako prvý sa predstavil Benjamín Škreko, novinár, dramatik, básnik, spisovateľ, dlhoročný redaktor časopisu *Roháč*. Prečítal v trnavčine ukážku zo svojej novej divadelnej hry *Parva Roma*, s ktorou vyhral súťaž Slovenského literárneho fondu. Na záver však pridal tiež niečo v štúrovčine – limeriky. Z nich sa najviac zapáčila *Ustrica u strýca*:

Raz istý strýco z Bystrice
Uvidel v bistre ustrice
Odvtedy jedna ustrica
Žije si v lustru u strýca
V Bystrici, Stredná, byt 3 C.

Kajo Bodorík celý život pracuje v investíciách v energetike, je aj aktívny hudobník. V Kremnici mal na starosti hudbu, spolumoderovanie, dokonca zastupoval svojho kolegu Mariána Makara Mrvu. Prečítal jeho humornú poviedku *Ako išli holuby pešo*

z *Paríža až do Trnavy*. Šlo mu to dosť ťažko (alebo skôr humorne), lebo Makar píše v spisovnej slovenčine a Kajo je zarytý bernolákovec. Sám vytiahol svoju knihu *Zlepenec* a predniesol okrem iného i toto:

„Šecko, čo Trnafčan pový a napýše, nemá chybu! Nezáleží na tom, jak to pový, alebo napýše, šecko je dobre, teda správne. Preto správny spisovný nemá chybu, je úplne dokonalý, lebo podľa základného pravylly neekzistujú žánne chyby. Správny spisovný v písomnej forme sa vydáva len zato, aby to, čo trnafčané hovorá, sa mohlo uchovať. Dálečí pre tých dobrých ľudí, kerý sa scú po trnafský naučit. Ked už sa scú učit, aby maly podľa čeho a aby to, čo sa naučá, Trnafčinu aspon oddaleka pripomýnalo. Šecko čo sa dálečí pýše, je doporučený, jak sa môžu ty druhý k trnafčine priblížit!“

Správny spisovný v písomnej forme sa vydáva len zato, aby to, čo trnafčané hovorá, sa mohlo uchovať. Dálečí pre tých dobrých ľudí, kerý sa scú po trnafský naučit. Ked už sa scú učit, aby maly podľa čeho a aby to, čo sa naučá, Trnafčinu aspon oddaleka pripomýnalo. Šecko čo sa dálečí pýše, je doporučený, jak sa môžu ty druhý k trnafčine priblížit!“

Moderátorka Eva Jarábková zachraňovala spisovnú slovenčinu poetickými veršami s humorným nábojom. V jej zbierke básní *Ži hlavou* si so záujmom listovali aj mladé účastníčky podujatia (a neboli sme to my, „roztlieskavačky“ z knižnice). Za všetky básne vyberám len jednu, lebo je pravdivá a Evka ju recituje s krásnym nadhľadom:

Ked' krásni muži starnú ...

Ked' krásni muži starnú,
Mávam pocit nenávratna,
Že vypili sme do dna
A fľaša nie je vratná.
Ked' starnú krásne ženy
Všetkým zákonom napriek,
Je v každej prázdnej fľaši
Vždy ešte zopár kvapiek.

Poznáte trnavskú pani Kolníkovú? Je to Janka Blašková – naozaj „echtovná“ Trnavčanka, pretože sa narodila priamo na mestskej veži v Trnave. Celý život pracovala ako telefonistka a je veľmi úspešná v literárnych súťažiach, pravidelne prispieva do regionálneho *Trnavského hlasu* ako „Bapka Blašková“. Janka Blašková na Kremnických gagoch 2010 zachraňovala rodnú reč – trnavčinu. Publikum pobavila poviedkami *Spívajúca konvica* a *Veselý autobus*. Stala sa našou živou reklamou, pretože stála pred klubom Labyrint a pozývala všetkých okoloidúcich na program.

Vojtecha Haringa (inak múdreho vysokoškolského pedagóga) poznajú mnohí skôr ako karikaturistu. Prispieval aj do časopisu *Roháč*. Ale Vojto Haring je úžasný aj v tvorbe epigramov a kalambúrov. Jeho kalambúr *Doba plače, doba kvíli* má úspech vždy a za každých okolností. Tak to bolo aj v Kremnici.

Doba plače, doba kvíli,
Tak už sme sa dobavili.

Doba seká, doba tne,
Akože to dopadne?
Doba vidí, doba čuje,
Kto sa ozve, dobačuje.
Doba zdravá, doba chorá,
Len nech je čo do bachora.

V humorných prekáračkách s ďalším humoristom, pedagógom, zástancom „šťúrovčiny“ Mikulášom Jarábkom predniesol V. Haring aj ďalšie zo svojich kalambúrov. Mikuláš Jarábek sa blysol úplne novými epigramami a limerikami. Zo zbierok *Epigramy* a *Euroaforizmy* pridal aj pár dobrých rád (bývalý pedagóg sa nezaprie):

Praktická rada

Deti najskôr naučte,
Mať čo najviac na účte.

Krédo úspešnosti

Netreba mať bystrý um,
Len dosiahnuť maximum.

Zaváraniny

Na horšie časy
Si odkladáme
Ako zaváraniny
Aj pamäť.

Na záver tak, ako na každom našom stretnutí Fóra humoristov, sme si spomenuli na nášho čestného prezidenta Tomáša Janovica, ktorý opäť neprišiel. Ale tradíciu sme dodržali a venovali sme mu minútu smiechu. Sprievodným podujatím nášho vystúpenia na Kremnických gagoch 2010 bola výstava trnavských karikaturistov Vojtecha Haringa, Ivana Baja a Ivana Košického. Vďaka Kniznici Jána Kollára v Kremnici si výstavu mohli pozrieť všetci návštevníci čítárne a internetu. Naša misia bola úspešne splnená aj zásluhou finančnej pomoci z Ministerstva kultúry SR a mediálnej podpory *Trnavského hlasu*.

Na Kremnických gagoch bolo asi najviac vyskytujúcich sa humoristov na jeden meter štvorcový. A my sme si všimli ešte niečo výnimočné. V jeden deň a na jednom mieste sa vyskytovali až traja Benjamínovia. Okrem nás dvoch, Trnavčanov (Benjamín a Benjamína) sa tam vyskytol ešte jeden Benjamín – Benjamín Hrončo, hráč na austrálsky domorodý nástroj a iné perkusie. Možno si tam na budúci rok urobíme opäť stretnutie. Je príjemné byť s ľuďmi, ktorí sú spriaznení s humorom. Veľmi nám bolo ľúto, že sme si nemohli pozrieť všetky programy a čítačky, ktoré nám Kremnické gagy 2010 ponúkali. Veríme, že na budúci rok sa námto podarí.

*Benjamína Jakubáčová, Kniznica Juraja Fándlyho v Trnave
bjakubacova@kniznicatrnava.sk*

Čítanie ako zážitok

Knihovníci detských oddelení z verejných knižníc na Slovensku sa v októbri stretli v Mestskej knižnici v Piešťanoch na dvojdňovom celoslovenskom seminári Čítanie ako zážitok. Jeho cieľom bola prezentácia projektov na podporu čítania, rozvoj čitateľských návykov detí, podpora vzdelávania detských knihovníkov a zvyšovanie počtu čítajúcich detí a detských čitateľov v knižniciach.

V stredu 20. októbra predstavila aktivity Bibiany, medzinárodného domu umenia pre deti v Bratislave vedúca Oddelenia knižnej kultúry a Sekretariátu slovenskej sekcie IBBY Eva Cíferová. Po nej nasledovala prezentácia kníh pre najmenších z vydavateľstva Buvik v podaní šéfredaktorky Márie Števkovej. Na podujatí Osmijankova kapsička, ktoré sa uskutočnilo v rámci projektu Čítame s Osmijankom, sa ku knihovníkom pridali deti zo základných škôl v Piešťanoch. Zapojili sa do interaktívneho dramatického predstavenia zameraného na podporu čítania a spolu s riaditeľkou neziskovej organizácie Osmijanko Miroslavou Biznárovou si pozreli výstavu prác detí z rovnomennej celoslovenskej čitateľskej súťaže.

Na programe bol aj literárny workshop Timotejina tréningovňa, zameraný na podnecovanie tvorivého čítania u detí. Na príklade detskej knihy Jána Uličianskeho *Veveričky* ho viedla prezidentka SkBBZ Timotea Vráblová z Ústavu slovenskej literatúry SAV v Bratislave. Posledným bodom prvého dňa seminára bola prezentácia najnovších kníh z vydavateľstva Perfekt, ktorú viedla Magdaléna Fazekašová a Vlasta Greschová.

Druhý deň patril prednáške a praktickým ukážkam zážitkového čítania, ktoré pripravila ústredná metódička pre prácu s deťmi a mládežou zo Slovenskej národnej knižnice v Martine Gabriela Futová. Knihovníci si v plodnej diskusii vymenili skúsenosti z práce s detskými čitateľmi a precvičili svoju tvorivosť.

Seminár zahŕňal i sprievodné podujatia: výstavu fotografií z činnosti Mestskej knižnice mesta Piešťany Rozprávková knižnica, prezentačné výstavy vydavateľstiev detských kníh: Buvik, Slovart, Perfekt, Q 111, PN – Mladé letá a výstavu ocenených kníh a súťažných titulov Najkrajšie knihy Slovenska 2009 z rovnomennej celoslovenskej prestížnej súťaže. Celoslovenský seminár, realizovaný s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR, bol súčasťou projektu Kto rád číta nikdy nie je sám, ktorým si knižnica v Piešťanoch pripomenula 85 rokov svojej existencie.

*Simona Ďurdíková, Mestská knižnica mesta Piešťany
info@kniznica.sk*

Stela Brix v Hornonitrianskej knižnici v Prievidzi

„Deti sú ako zbraň. Sú horšie ako zbraň. Sú zvedavé, vypytujú sa, do všetkého strkajú nos, chcú ťa zničiť! Nedajú ti pokoja, ako otravný hmyz. Špehujú dovtedy, kým ťa úplne nezničia! Deti na všetko prídu, nič pred nimi neutajíš! Prezradia ťa, všetko si všimnú! Hľadajú, zapárajú, vypytujú sa, až kým im nevyzradíš všetko! Stále sa niekam pchajú, nič im neujde, ako kamerám! Dospelí sú nevšímaví, obalamutíš ich, no deti sa oklamať nedajú! Sú ako pomstychtivé hady, ktoré si nevydýchnu, kým ťa nezabijú! Deti si vždy všimnú podozrivé veci! Som mocný a poraziť ma môžu len policajti – alebo deti! Raz ma zničia! Zruinujú! Majte sa pred nimi na pozore!“

S čarovnou dávkou fantázie, takto píše o deťoch v druhej časti svojej trilógie najmladšia slovenská spisovateľka na Slovensku Stela Brix. So svojimi čitateľmi – rovesníkmi sa po prvýkrát stretla 11. novembra 2010 v Hornonitrianskej knižnici v Prievidzi.

Hoci jej meno znie cudzokrajne, je to dievča z Bratislavy. Narodila sa 19. februára 1998. Od roku 2004 navštevovala alternatívnu triedu pre intelektovo nadané deti na ZŠ Krosnianska v Košiciach. V súčasnosti je žiačkou Školy pre mimoriadne nadané deti a gymnázia na Skalickej ulici v Bratislave. V roku 2009 získala 1. miesto v celoslovenskej literárnej súťaži Svätoplukovo kráľovstvo oživa, v kategórii poézia.

Najmladšia slovenská autorka má len dvanásť rokov a nedávno jej vyšla trilógia dobrodružných románov *Na Kopci strašidiel*, *V hrobke bohov* a *Štôlne dvoch tvári*. Sú to príbehy pre deti o napínavých a vzrušujúcich zážitkoch štyroch kamarátov: Pierra, Wila, Lýrie a Ailit. V dnešnej dobe, keď niektoré deti ani nečítajú, Stela vydáva knihy, a to hneď tri. Okrem toho že píše aj číta, recituje, kreslí, hrá divadlo, lezie po stromoch a pozná sa s Danielom Hevierom. Osobne ju prvýkrát stretol na svojich kurzoch tvorivého písania. A ako to vidí Daniel Hevier?

„Spisovateľ – dieťa môže učiť aj starších kolegov: napríklad to, ako písať s čistým srdcom, nevykalkulovane, spontánne. O Stelu sa nebojím. Je to naozaj mimoriadne nadané dievča. A nielen rada píše, recituje a hrá divadlo, ale aj – lezie po stromoch.“

Stela Brix je dvanásťročná slečna, na prvý pohľad celkom obyčajné dievča ako má byť: rukaté, nohaté, s okuliarmi na nose. Keď začne rozprávať o knihách, jej tvár sa rozžiari a hneď vidieť, ako ich má rada. Má omnoho bohatšiu slovnú zásobu ako jej vrstovníci. Miluje písmenká, naučila sa ich už ako triapolročná, pri nástupe do školy vedela čítať a písať. Milovala rozprávky a keďže jej tie z knižiek nestačili, vymyslela si vlastné.

O tom, že Stela číta všade a stále, sme sa presvedčili aj u nás v knižnici. Pred stretnutím s čitateľmi si našla kútik v detskom oddelení a hneď sa začítala do knihy z edície *Medzi nami dievčatami*. No a po besede pokračovala, uchýlila sa na to svoje miesto a počas návštevy u nás knihu prečítala.

„Raz, keď som mala desať rokov, som sa nudila. Rozhodla som sa, že napíšem knihu. Nevedela som, ako sa to vyvinie, ale chcela som to dotiahnuť do konca. Vtedy na našej škole viedol pán Hevier kurz tvorivého písania. Povedala som mu, že píšem knihu, ale tam písali všetci“, smeje sa Stela a dodáva: „Prvá bola príliš detská, tak som napísala druhú, po nej tretiu.“ A tak vznikla trilógia. Keď Stela príbehy dokončila, sama k nim nakreslila ilustrácie.

Stela Brix sa oproti svojim rovesníkom necíti nijako výnimočne. Či z nej vyrastie veľká spisovateľka, nad tým zatiaľ neuvažuje. Prezradila nám, že píše už štvrtý diel, a tak jej držíme palce.

*Božena Blaháčová, Hornonitrianska knižnica v Prievidzi
hnkpd@mail.t-com.sk*

Po stopách predkov : Archeológia stredného Považia od praveku po stredovek

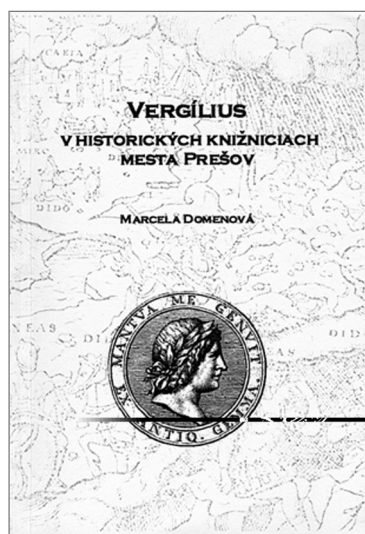
Považská knižnica v Považskej Bystrici vďaka ústretovosti pána Martina Olšovského získala do svojho knižničného fondu jedinečnú publikáciu s názvom *Po stopách predkov*. Knihu tvorí súbor dokumentov z desaťročnej činnosti archeologických krúžkov v Považskej Bystrici z rokov 1990-2002. Zostavil ju a vlastným nákladom vydal p. Martin Olšovský. Vyšla iba v štyroch exemplároch roku 2008. V r. 2010 zostavovateľ a vydavateľ poskytol jeden exemplár Považskej Bystrici. A tak záujemcovia o históriu stredného Považia majú odteraz možnosť oboznámiť sa v oddelení regionálnej bibliografie so zaujímavým dokumentom, ktorého obsahovú hodnotu vysoko vyzdvihol a ocenil renomovaný archeológ medzinárodného významu PhDr. Karol Pieta, DrSc.

Knihu si možno zapožičať iba prezenčne v čitárni Považskej knižnice na študijné účely. Vyhotovovanie reprografických kópií z nej nie je prípustné.

*Elena Kaplanová, Považská knižnica v Považskej Bystrici
enkapla@gmail.com*

Z edičnej činnosti Štátnej vedeckej knižnice v Prešove

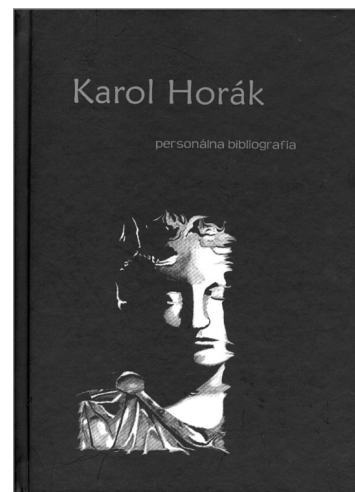
Bibliografickému oddeleniu Štátnej vedeckej knižnice v Prešove sa v roku 2009 podarilo vydať sedem knižných titulov, ktoré spadajú do jednotlivých úloh realizovaných na štyroch úsekoch oddelenia – na úseku regionálnej bibliografie, rusínskej a ukrajinskej bibliografie, slavistiky a retrospektívnej bibliografie – historických fondov.

Z nich vo vlastnej réžii vydala Štátna vedecká knižnica v Prešove (ďalej ŠVK Prešov) titul *Cyrilské rukopisy vo fonde ŠVK v Prešove*, ktorý zostavil Jozef Šelepec.¹ Publikácia sa venuje analýze deviatich zachovaných cyrilských rukopisov zo 16.-19. storočia, ktoré sa evidujú v historickom fonde ŠVK Prešov. Pochádzajú z územia východného Slovenska (Lukov, Varadka, Poráč, Ľutina, Habura atď.), predstavujú teologickú a liturgickú spisbu (evanjeliáre, Akathist, Irmologion, Obščina, dogmatická teológia a i.). Sú to unikátne pamiatky knižnej kultúry, ktoré si zasluhujú väčšiu pozornosť. V rámci analýzy sa autor zameril na dobovú jazykovú a pravopisnú prax skriptorov a vte-

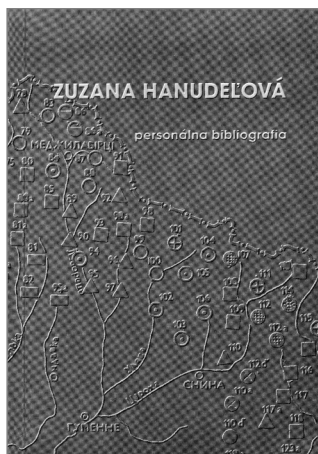
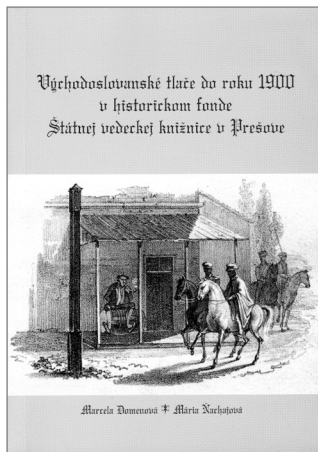
dajšiu knižnú ilustráciu. Nevyklučuje možnosť, že v rámci ďalšieho výskumu historického fondu knižnice sa nájdu aj ďalšie neznáme cyrilské rukopisy a najmä tlače slovenskej či ukrajinskej proveniencie.

V súvislosti s úspešnou realizáciou prioritného projektu 08T0103 Podpora kultúrnych aktivít PO a RO vyšlo päť titulov. Na úseku regionálnej bibliografie to bola personálna bibliografia Karola Horáka (nar. 1943) – vysokoškolského pedagóga, teatrologa, dramatika, prozaika a literárneho vedca, ktorú zostavil Michal Socha.² Personálna bibliografia z obsahového hľadiska pozostáva z editorských textov, štúdií, memoárov, bibliograficko-popisnej časti (spolu 1024 bibliografických záznamov), biografického kalendária, fotografických i obrazových príloh a pre lepšiu orientáciu v publikácii aj registrov.

¹ Cyrilské rukopisy vo fonde Štátnej vedeckej knižnice v Prešove. Zost. Jozef Šelepec. Prešov : Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2009. 71 s. ISBN 978-80-85734-81-2

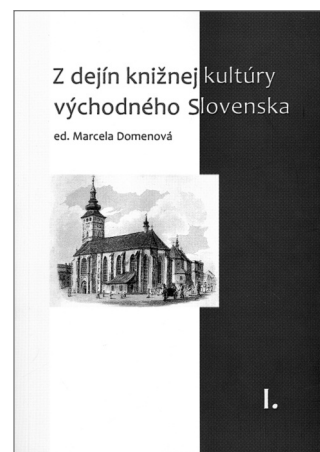
² Karol Horák: *personálna bibliografia*. Zost. Michal Socha. Prešov : Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2009. 72 s. ISBN 978-80-85734-78-2

Na úseku rusínskej a ukrajinskej bibliografie vyšla tlačou personálna bibliografia *Zuzana Hanudeľová*, ktorú zostavila Zuzana Džupinková.³ Ide o personálnu bibliografiu významnej pedagogičky, dialektologičky a verejnej činiteľky Doc. Zuzany Hanudeľovej (nar. 1929), ktorá sa zaoberá ukrajinskou problematikou na Slovensku. Z obsahového hľadiska tento titul pozostáva z editorských textov, štúdií, bibliograficko-popisnej časti (spolu 464 bibliografických záznamov), fotografickej prílohy a registrov.

Na úseku slavistiky v spolupráci s úsekom spracovania starých tlačí vyšla odborná publikácia – zborník *Východoslovenské tlače do r. 1900 v historickom fonde ŠVK v Prešove*,⁴ ktorú zostavili Marcela Domenová a Mária Nachajová. Tento recenzovaný nekonferenčný slavistický zborník obsahuje popri 185 bibliografických záznamoch k problematike historických ruských, ukrajinských a bieloruských tlačí, evidovaných v historickom fonde knižnice, aj odborné štúdie od zostavovateľiek a ďalších autorov – Lucie Němcovej, Viktora Szabóa a Jozefa Šelepca.

Na úseku retrospektívnej bibliografie, resp. historických fondov sa pracovalo na tematickom spracovaní starých tlačí, z čoho napokon vzišla monografia *Vergilius v historických knižniciach mesta Prešov* od Marcely Domenovej⁵ so zameraním na dejiny knižnej kultúry. Publikácia mapuje vydania, komentáre, preklady i travestie Vergiliových prác v troch historických knižniciach Prešova (ŠVK Prešov, Diecézna knižnica, Kolegiálna knižnica). Obsahuje aj bibliografický súpis skúmaných 136 starých tlačí k danej problematike s vročením do r. 1918 a je doplnená aj o ukážky knižnej grafiky skúmaných tlačí.

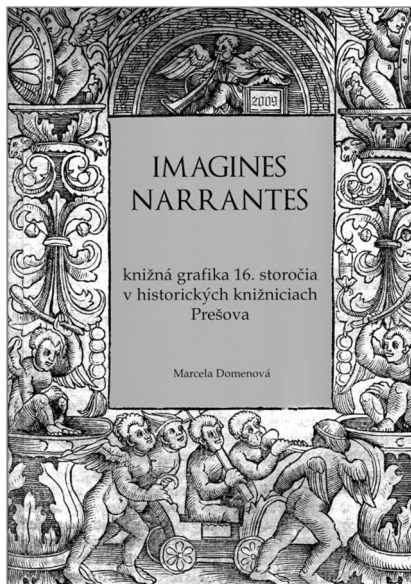
V rámci edičnej činnosti knižnice je však nutné spomenúť aj ďalší nekonferenčný zborník *Z dejín knižnej kultúry východného Slovenska*⁶, venovaný širokospektrálnym dejinám knižnej kultúry. Okrem troch referátov, resp. materiálov, obsahuje aj 17 štúdií

³ Zuzana Hanudeľová : osobná bibliografia. Zost. Zuzana Džupinková. Prešov : Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2009. 157 s. ISBN 978-80-85734-79-9

⁴ Východoslovenské tlače do roku 1900 v historickom fonde Štátnej vedeckej knižnice v Prešove. Eds. Marcela Domenová – Mária Nachajová. Prešov : Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2009. 232 s. ISBN 978-80-85734-80-5

⁵ DOMENOVÁ, Marcela. Vergilius v historických knižniciach mesta Prešov. Prešov : Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2009. 193 s. ISBN 978-80-85734-82-9

⁶ Z dejín knižnej kultúry východného Slovenska I. Ed. Marcela Domenová. Prešov : Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2009. 253 s. ISBN 978-80-85734-77-5

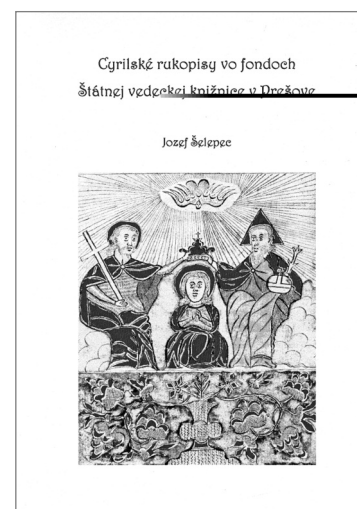
k dejinám historických, cirkevných, šľachtických a školských knižníc či spolkov. Časť príspevkov sa venuje problematike kníhkupectva, výročným správam a ročenkám, unikátnym rukopisom – kronikám, ale aj samotnej politike na stránkach regionálnych periodík, emigrácii, či oblasti pomocných vied historických – napr. kodikológie a diplomatiky alebo s nimi súvisiacich vedných odborov – muzikológie, histórie a jazykovedy.

Posledný – siedmy knižný titul z produkcie Bibliografického oddelenia ŠVK Prešov – *Imagines narrantes* (Hovoriace – rozprávajúce obrázky) bol vydaný po dvojročnej realizácii prioritného projektu Knižná grafika v tlačiarach 16. storočia, v rámci Programu

08T0103 Podpora kultúrnych aktivít rozpočtových organizácií.⁷ Publikácia prezentuje, resp. reprodukuje vybranú knižnú grafiku (drevorezy, medirytiny, lept) z tlačí 16. storočia, ktoré sú evidované v troch historických knižniciach Prešova.

Obrazový materiál bol doplnený aj o historickú či esteticko-umeleckú deskripciu a bol rozdelený do 19 tematických kapitol, ktoré dopĺňajú úvodné štúdie; na štúdiách okrem zostavovateľky Marcely Domenovej participovala Miroslava Grajciarová. Témy jednotlivých kapitol predstavujú: Knihy a knižná grafika (resp. knihy a ich osudy); Osobnosti; Ľudské telo a medicína; Temperament a cnosti; Život a smrť; Sexualita a nahota; Život na vidieku; Vojna; Literatúra; Architektúra; Hudba obdobia renesancie; Botanika a alchymia; Cestovanie a kartografia; Astrológia a astronómia; Nadprirodzené a mytologické bytosti (delí sa na štyri podkapitoly, a to: Anjel a jeho zobrazenia; Diabol a jeho podoby; Monštrá a fantazijné bytosti; Antická mytológia ako renesančný model); Biblia (kde je predstavený Starý a Nový zákon); Cirkevný rok; Modlitba a desať Božích prikázaní a Krížová cesta).

Cieľom všetkých knižných titulov z r. 2009 je prezentácia vedecko-výskumných aktivít ŠVK Prešov odbornej i širokej verejnosti, ale aj života a diela osobností nadregionálneho charakteru, unikátnych rukopisov a tlačí v rámci propagácie kultúrneho dedičstva mesta Prešov.

Cieľom všetkých knižných titulov z r. 2009 je prezentácia vedecko-výskumných aktivít ŠVK Prešov odbornej i širokej verejnosti, ale aj života a diela osobností nadregionálneho charakteru, unikátnych rukopisov a tlačí v rámci propagácie kultúrneho dedičstva mesta Prešov.

*Mgr. Marcela Domenová, PhD., Štátna vedecká knižnica v Prešove
Marcela.Domenova@svkpo.gov.sk*

⁷ *Imagines narrantes* : knižná grafika 16. storočia v historických knižniciach Prešova. Ed. Marcela Domenová. Prešov : Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2009. 356 s. ISBN 978-80-85734-83-6

ZAHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA / INTERNATIONAL COOPERATION

Kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografov */ Colloquium of Czech, Moravian and Slovak Bibliographers*

Abstract: *From 1997, annual colloquia of bibliographers from the Slovak Republic and the Czech Republic have been organized. The 13th year took place in Trnava in 2010. The main topics of the event were: regional personalities, bibliographical activities of regional libraries and regional bibliographies compiling. Detailed program of the colloquium is introduced.*

Keywords: *Czech – Slovak cooperation; colloquia; regional personalities; regional bibliography*

Kľúčové slová: *spolupráca česko – slovenská; kolokviá; osobnosti v regióne; regionálna bibliografia*

V rámci Mesiaca českej a slovenskej vzájomnosti v dňoch 3.-5. októbra sa v Trnave konal 13. ročník medzinárodného stretnutia českých, slovenských a moravských knihovníkov – bibliografov, Kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografov 2010. Podujatie pripravila Slovenská národná knižnica – Národný bibliografický ústav v Martine v spolupráci so Spolkom slovenských knihovníkov- bibliografia, Trnavským samosprávnym krajom a Knižnicou Juraja Fándlyho v Trnave. Podujatie sa konalo pod záštitou predsedu Trnavského samosprávneho kraja Ing. Tibora Mikuša, PhD.

Kolokvium sa koná pravidelne od roku 1997, striedavo na Slovensku, na Morave alebo v Česku, vždy v rámci Mesiaca českej a slovenskej vzájomnosti. V Trnave sa bibliografi stretli už po trinásť krát. Na Slovensku sa konalo naposledy v roku 2008 v Krajskej knižnici Ľudovíta Štúra vo Zvolene.

Hlavným cieľom tohto medzinárodného podujatia bolo stretnutie odborníkov z oblasti bibliografie, prezentácia výsledkov ich práce, výmena skúseností. Kolokvium sa už tradične začalo v nedeľu v popoludňajších hodinách, keď hostia z Čiech, Moravy a Slovenska spoločne navštívili hrad Červený Kameň.

Konferencia sa konala z priestorových dôvodov (cca 55 účastníkov) v konferenčnej miestnosti hotela Inka v Trnave, kde boli účastníci kolokvia aj ubytovaní. Úvod patril domácim organizátorom, zástupcom Trnavského samosprávneho kraja Ing. Viliamovi Kubányimu a riaditeľke Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave Mgr. Lívií Kolekovej, ktorá hostí privítala a stručne predstavila hostiteľskú knižnicu. Riaditeľ odboru kultúry Trnavského samosprávneho kraja Ing. V. Kubányi tlmočil účastníkom kolokvia pozdrav od predsedu TSK Ing. Tibora Mikuša, PhD., ktorý sa z pracovných dôvodov

ospravedlnil za svoju neúčast' a vyjadril presvedčenie, že „knihy tu budú vždy napriek konkurencii virtuálnych médií ...“

Na podnet PhDr. Anny Kucianovej, ktorá moderovala prvý deň kolokvia, si účastníci po slávnostnom otvorení minútou ticha uctili pamiatku nedávno zosnulej Ing. Hany Študentovej, riaditeľky Vedeckej knižnice v Olomouci, kde sa kolokvium konalo minulý rok.

Hlavnými témami tohtoročného stretnutia boli významné osobnosti v regiónoch v kontexte bibliografického spracovania, regionálne články z periodickej tlače, regionálne monografie miest a obcí, zostavovanie kalendárií regionálnych osobností, spracovanie hungarík a publikácií iných menších a bibliografie venované významným osobnostiam a česko-slovenským vzťahom v rámci jednotlivých miest a obcí.

Odborný program bol veľmi zaujímavý a bohatý, vystúpilo v ňom 23 odborníkov z Čiech, Moravy a Slovenska, odborné referáty boli venované monografiám miest a obcí i významným osobnostiam regiónu. Sprievodným podujatím bola výstava v čítárni Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave o živote a diele Antona Augustína Baníka, ktorého bližšie vo svojej prezentácii predstavil docent Maťovčík.

Trnavskému regiónu a jeho osobnostiam sa vo svojich príspevkoch venovali už spomínaný doc. PhDr. Augustín Maťovčík, DrSc. zo Slovenskej národnej knižnice v Martine s príspevkom *Pôsobenie Antona Augustína Baníka v Trnave*, Mgr. Zuzana Mesárošová z Knižnice Juraja Fándlyho s príspevkom *Bibliografická činnosť Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave*, Mgr. Judita Kontárová z Galantskej knižnice predstavila *Významné osobnosti Galanty* a Marta Vargová zo Žitnoostrovnej knižnice v Dunajskej Strede vystúpila s príspevkom *Prehľad spracovávanía hungarík*. Žitnoostrovná knižnica má jedinečné postavenie v systéme Slovenskej národnej bibliografie, plní funkciu ústrednej knižnice pre kooperáciu spracovania záznamov z maďarských periodík vydávaných na Slovensku ako integrálnej súčasti predmetu slovenskej národnej bibliografie.

Trnavský samosprávny kraj vydal v roku 2008 monografiu *Rodný môj kraj*, ktorú v krátkej prezentácii predstavil Mgr. Patrik Veľšic z Trnavského samosprávneho kraja. O kvalite publikácie svedčí aj fakt, že v roku 2008 bola ocenená cenou Slovenského syndikátu novinárov Najkrajšia kniha o kraji a v roku 2009 vyšlo jej druhé, doplnené vydanie.

Vzhľadom na veľký počet prezentácií sa nemôžeme v tomto článku venovať podrobnejšie všetkým príspevkom; z toho dôvodu uvedieme aspoň názvy príspevkov ktoré odznali a mená ich autorov. Plné texty príspevkov budú zverejnené v elektronickom zborníku i v tlačenej forme, kde si ich záujemcovia môžu podrobne preštudovať. Nasledujúce riadky možno preto považovať aj za upútavku a pozvánku na preštudovanie si avízovaného zborníka.

V pondelok, v prvý deň kolokvia, vystúpilo spolu 13 prednášateľov. Odborný program otvorila prezentácia *Poeta laureatus Ioannes Bocatius (1569-1621)*, ktorú predniesla PhDr. Klára Kernerová z Verejnej knižnice Jána Bocatia v Košiciach a potom v ply-

nulom slede nasledovali prezentácie a prednášky predstavujúce osobnosti, ako napr. prednáška PhDr. Anny Kucianovej zo SNK *Peter Fradelius (1581-1621)*, zaujímavá a podnetná bola prednáška *Knížata, světci a vrazi : osoby a osobnosti v kramářských tiscích* Knihovny Národního muzea (Mgr. Ivana Bydžovská, Knihovna Národního muzea v Praze). *Střední Čechy spatřené : několik poznámek k máchovské literatuře a bibliografii* nám predstavil Ing. Jiří Míka (Středočeská vědecká knihovna v Kladně). *Moravskej retrospektívnej regionálnej bibliografii* sa venoval v rovnomennom príspevku doc. PhDr. Jaromír Kubíček, CSc., autori PhDr. Zdeněk Pokluda (Knihovna Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně) a Ing. Jan Kaňka (Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně) spoločne pripravili prezentáciu *Bibliografie baťovské literatury a její online prezentace*, ktorú zaujímavovo odprezentoval Ing. Jan Kaňka. Nasledovala už spomínaná prednáška *Pôsobenie Antona Augustína Baníka v Trnave* (doc. PhDr. Augustín Maňovčík, Dr.Sc., SNK), Mgr. Elena Matisková (Krajská knižnica Ľudovíta Štúra vo Zvolene) predstavila športovcov: *Jan Bezrouk a Jan Koutný v športovom dianí Zvolena*. Východné Slovensko zastupovala Bc. Zuzana Džupinková (Šátna vedecká knižnica v Prešove) v prezentácii *Personálne bibliografie rusínskych a ukrajinských maliarov Slovenska vydané v ŠVK Prešov*. Svojou prezentáciou *Jaromír Nohavica*, doplnenou osobnými spomienkami na svojho bývalého kolegu, zaujala PhDr. Alena Hrazdilová (Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě). Záverečný príspevok *Obraz historických i současných regionů v českých, moravských a slezských periodikách se zaměřením na regionální dějiny a vlastivědu* predniesla PhDr. Václava Horčáková (Knihovna Historického ústavu Akademie věd České republiky).

Celodenný maratón sa poslednou prednáškou ešte neskončil ... Po odbornej časti programu účastníci kolokvia napriek nepriaznivému počasiu zobrali dáždnyky a spoločne vyrazili do ulíc mesta, kde navštívili historické pamiatky „Malého Ríma“. Na prehliadke ich sprevádzala a odborný výklad podala Mária Miháliková, knihovníčka, t.č. už na dôchodku. Prehliadku ukončili v Knižnici Juraja Fándlyho a spoločne si prezreli jej priestory.

Hostiteľská knižnica dodržala aj tradíciu spoločného spoločenského posedenia a z knižnice sa účastníci presunuli do Klubu polície, kde ich čakala chutná večera s prekvapením v podobe folklórnej hudobnej skupiny Koverovci, ktorí pobavili a rozospievali všetkých.

Posledný deň, v utorok sa moderovania zodpovedne ujala Mgr. Eva Svobodová z Hradca Králové (dôrazne sledovala, aby prednášajúci dodržiavali vymedzený čas a vďaka jej „žltej karte“ bol program dodržaný „na minútu presne“).

Maratón prednášok otvorila Martina Zlatohlávková (Krajská knihovna Pardubice) prednáškou *Všední život Pardubáka za druhé světové války 1939-1945* a po nej v plynulom slede nasledovali prednášky *Regionální monografie Královéhradecka* (Bc. Ivana Novotná, Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové), *Historie středních Čech pohledem bibliografa* (PhDr. Jiřina Kádnerová, Středočeská vědecká knihovna v Kladně), *Monografie jihočeských měst a obcí 1995-2010* (Mgr. Libuše Straková,

Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích), *Bibliografická činnosť Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave* (Mgr. Zuzana Mesárošová, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave), *Historie a současnost zpracování kalendárií v Severočeské vědecké knihovně v Ústí nad Labem a poutník Karel Hynek Mácha* (Jitka Hainzová, Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem), *Významné osobnosti Galanty* (Mgr. Judita Kontárová, Galantská knižnica), *Databáza regionálnych osobností Liptovskej knižnice Gašpara Fejerpataky-Belopotockého v Liptovskom Mikuláši v automatizovanom informačnom systéme PC-Lib – jej budovanie a význam* (PhDr. Ivona Salajová), *Databáza osobností a udalostí v Krajskej knižnici Karola Kmeľka v Nitre* (Viola Bieliková), *Personálie v zrkadle banskobystričských kultúrnych inštitúcií* (Mgr. Soňa Šváčová, Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici), *Prehľad spracovávaní hungarík* (Marta Vargová, Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede), *Českí a moravskí divadelníci v Štátnom divadle v Košiciach od 20. rokov 20. storočia* (Mgr. Valéria Farah, Štátna vedecká knižnica v Košiciach).

Záver a zhodnotenie podujatia v predchádzajúcich ročníkoch patrilo tradične doc. dr. Jaromírovi Kubíčkoví, CSc. a doc. dr. Milošovi Kovačkovi, PhD. Bohužiaľ, obaja páni museli z pracovných dôvodov odísť skôr a tak sa ich úlohy vynikajúcim spôsobom dôstojne zhostila PhDr. Jiřina Kádnerová, predsedníčka bibliografickej sekcie Združenia knižníc Českej republiky. Vyjadrila spokojnosť s výberom okruhu hlavných tém i s úrovňou príspevkov, ktoré odznali na kolokviu a konštatovala, že „najmä téma Významné osobnosti v regióne je nevyčerpatelná, ako sme počuli v prednesených príspevkoch, ktoré boli venované osobnostiam od kniežat, svätcov, vrahov cez pútnika Máchu, podnikateľa Baťu, až po bývalého knihovníka a kolegu Jaromíra Nohavicu“. Ostatné príspevky boli venované najmä regionálnej bibliografii miest a obcí, pri tejto príležitosti doktorka Kádnerová tlmočila výzvu od doc. Kovačku, aby v budúcnosti väčšiu pozornosť venovali spracovaniu retrospektívnej bibliografie v Čechách. Do budúcnosti navrhla na úvahu, či by nebolo vhodnejšie limitovať len určitý počet prednášok a pozvala účastníkov na už štrnástе kolokvium v roku 2011. Uskutoční sa v Českej republike, v Jihlave, v dňoch 2.-4. októbra 2011. Na záver poďakovala všetkým organizátorom a najmä PhDr. Anne Kucianovej zo SNK a Mgr. Lívii Kolekovej, riaditeľke Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave za vynikajúce organizačné zabezpečenie a prípravu odborného i sprievodného programu

Definitívnu bodku za podujatím dala riaditeľka hostiteľskej knižnice Mgr. Lívia Koleková, ktorá všetkým prítomným poďakovala za účasť. Aj my, ako hostiteľská knižnica veríme, že kolokvium splnilo svoj cieľ a aj napriek nepriaznivému počasiu odchádzali všetci účastníci do svojich miest a knižníc spokojní, plní nových zaujímavých dojmov, informácií a zážitkov.

Mgr. Darina Kráľová, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave
dkralova@kniznicatrnava.sk

Organizácia práce v Redbridge Libraries (South Woodford Library) /Organizing work processes at Redbridge Libraries (South Woodford Library)

Abstract: Information from a business trip to London libraries is presented. Organizing work processes at South Woodford Library located at Redbridge, district of London, is described.

Keywords: public libraries; London - libraries

Kľúčové slová: verejné knižnice; Londýn - knižnice

Rada by som predstavila fungovanie knižníc v mestskej časti Redbridge council na príklade knižnice South Woodford Library, ich poslanie a služby. Pohovorím tiež o organizácii práce a organizačnej štruktúre v South Woodford Library.

Konzorcium knižníc

V rámci Londýna existuje London Libraries Consortium, teda konzorcium Londýnskych knižníc 12 mestských častí. Táto spolupráca je prepojená jedným knižnično-informačným systémom Open Galaxy. Funguje tu jeden katalóg, kde si čitateľ vyhledá dokument a v prípade že sa nenachádza v knižnici ktorú navštevuje, môže si ho objednať z inej knižnice z konzorcia. Dokument je potom doručený do knižnice podľa jeho výberu, najneskôr do jedného týždňa v závislosti odkiaľ dokument pochádza. Napriek tomu že je táto služba spoplatňovaná 50p za dokument, je veľmi dobre využívaná. Každá mestská časť má svoj čitateľský preukaz, ktorý platí vo všetkých knižniciach. Čiže v rámci konzorcia sa čitateľ pohybuje s jedným čitateľským preukazom. Takto je zabezpečený prístup do viac ako 100 knižníc namiesto 11 a ku viac ako 5 miliónom dokumentov, namiesto 50 000. Čitatelia si môžu dokumenty vypožičať aj vrátiť v ktorejkoľvek knižnici.

Knižnica South Woodford (SW) Library sa nachádza v mestskej časti Redbridge council vo východnej časti Londýna.

Knižničná sieť v mestskej časti Redbridge council pozostáva z Centrálnaj knižnice v centre Redbridge council a z 11 lokálnych knižníc, tieto sú vlastne pobočkami Centrálnaj knižnice a sú rovnomerne rozmiestnené, aby tak všetkým obyvateľom umožňovali jednoduchý prístup do knižnice.

SW Library je druhá najväčšia lokálna knižnica. Budeme sa jej ďalej venovať v prezentácii a slúži nám ako vzorový príklad pre všetkých 12 knižníc, ktorých organizačná štruktúra a fungovanie je postavené na rovnakých princípoch.

Centrálna knižnica zabezpečuje katalogi-

záciu, MVS a administratívnu podporu pre všetky knižnice. Je k nej pridružené múzeum a archív histórie regiónu.

Každá knižnica je jedinečná nielen architektúrou budovy, ale aj veľkosťou a spektrom poskytovaných služieb.

South Woodford Library

Každá knižnica, vrátane SW library, má tieto oddelenia:

- Oddelenie pre dospelých
- Študovňa periodík s prístupom k IT
- Oddelenie pre mládež s prístupom k IT
- Oddelenie pre deti s prístupom k IT
- Konferenčná miestnosť

Čitateľmi sú teda všetky vekové kategórie, podľa ktorých rozdeľujeme čitateľov na: Deti (Children), Mládež (Teenagers), Dospelí (Adults), Starší (Older readers).

Keďže knižnica slúži širokej verejnosti, poskytuje široké spektrum služieb a informačných zdrojov. Každá knižnica poskytuje voľný výber kníh (beletria a literatúra faktu), zvukových kníh, DVD, CD, dennú tlač, vybrané časopisy, prístup na internet a k elektronickým zdrojom (Virtual Library) a to pre všetky vekové kategórie.

Služby knižnice

- Výpožičné služby a MVS
- Rešeršné a informačné služby
- Pravidelné aktivity pre všetky vekové kategórie
- Deti a mládež – spievanie, čítanie, umelecké dielničky, záujmové kluby, besedy a množstvo extra aktivít počas školských prázdnin
- Dospelí – čitateľské kluby, kurzy práce s počítačom, besedy s autormi, záujmové kluby

Špeciálnou službou je Mobile Library (Pojazdná knižnica). Autobus plný kníh má 29 zastávok v rámci celého Redbridge council. Služba je dostupná všetkým používateľom a má bezbariérový prístup.

Knižnice sú tiež zapojené do rôznych národných stratégií či už na podporu čítania detí, alebo podpory gramotnosti dospelých. Práve táto stratégia pre zlepšenie jazykovej, matematickej a počítačovej gramotnosti dospelých Skills for life sa mi zdala veľmi zaujímavá a dôležitá. Sprevádza ju mediálna kampaň Get on = dariť sa, robiť pokroky; Don't get by, get on = Nepretláčajte sa, majte úspech. Knižnice túto

stratégiu podporujú. Majú vyčlenený sektor, kde sú uložené dokumenty (knihy, CD, DVD) určené na osvojovanie si Basic skills teda základných zručností. Toto oddelenie je veľmi dobre využívané aj cudzincami, ktorí tu nájdu dokumenty pre štúdium anglického jazyka. Súčasťou služby sú aj kurzy práce s počítačom.

Dostupnosť knižnice a štatistiky

Otváracie hodiny v jednotlivých knižniciach sa líšia. Spoločným znakom je nedeľa, kedy je všade zatvorené a otváracia doba od pondelka do piatku ktorá je od 9:30 do 8 hod večer. Z tohto vyplýva organizácia smien jednotlivých pracovníkov, čomu sa budeme venovať podrobnejšie neskôr.

Na záver tejto časti by som uviedla aj krátky prehľad štatistických údajov.

Štatistiky ku aprílu 2010

Dokumenty spolu: 52 003

Knihy pre dospelých: 29 721

Knihy pre deti: 17 420

Hudobné CD: 1 505

Hovorené knihy: 1 216

DVD: 1 000

Návštevnosť a výpožičky za apríl 2010

Počet výpožičiek: 10 915

Počet návštevníkov: 16 187

Organizácia práce

V sieti knižníc Redbridge council funguje líniový manažment. Línioví manažéri majú odborné vzdelanie a prax. Plnia odborné úlohy pre konkrétny odbor a tiež personálne úlohy. Sú zodpovední za svoj tím ľudí ich organizáciu práce a koordináciu činností.

Funguje tu performance management teda manažment výkonnosti, ktorý zabezpečuje tok informácií medzi zamestnancami a zároveň monitoruje výkon, ambície a personálne problémy zamestnancov. Každý zamestnanec má formálne stretnutie so svojim líniovým manažérom raz za 4 az 6 týždňov.

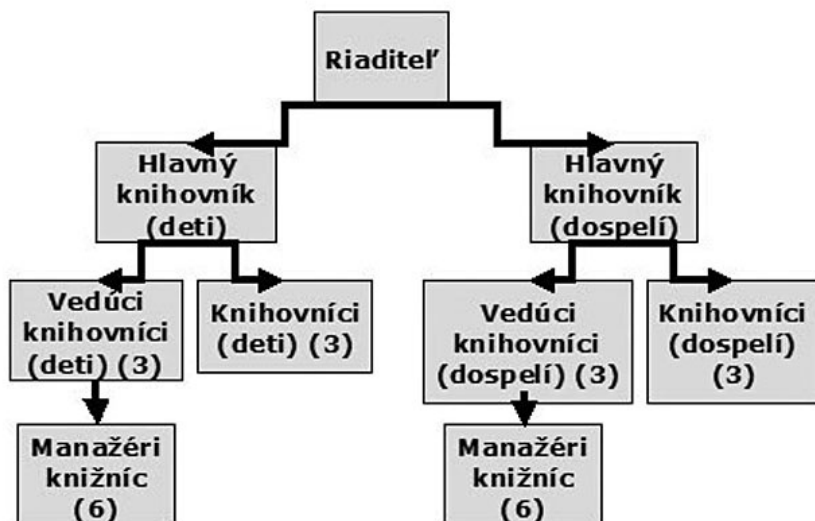
Organizačná štruktúra Redbridge libraries (Schéma)

V grafe sú zobrazené iba funkcie, ktoré sa priamo dotýkajú organizačnej štruktúry jednotlivých knižníc a teda aj SW library. Samozrejme nezahŕňajú katalogizačné oddelenie, MVS a administratívne oddelenie.

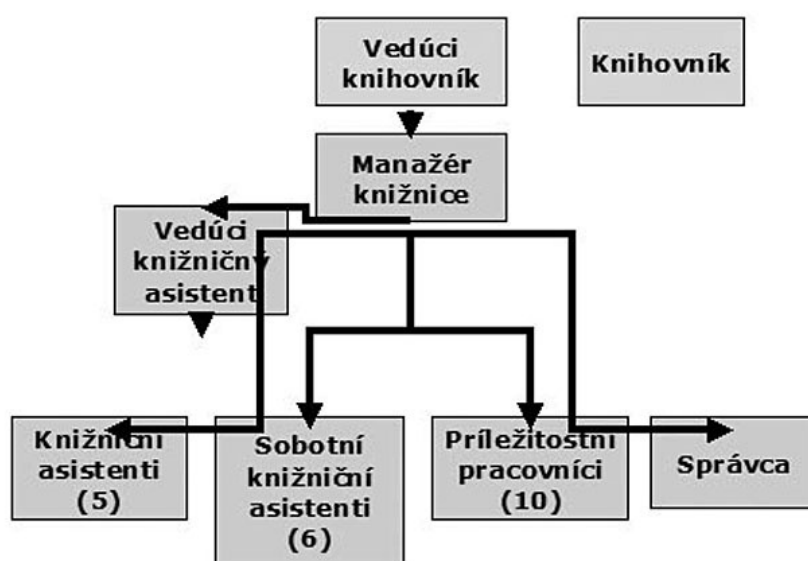
Organizačná štruktúra SW Library (Schéma)

Vedúci knihovník (Senior Community Librarian) a Knihovník (Community Librarian)

Delia sa na knihovníkov pre deti a pre dospelých. Pracujú v jednej knižnici (takmer

Organizačná štruktúra Redbridge libraries (Schéma)

Organizačná štruktúra SW Library (Schéma)

každá, záleží od veľkosti knižnice, má jedného vedúceho knihovníka a jedného knihovníka, jeden je zameraný na služby pre deti a jeden na služby pre dospelých), ale vykonávajú činnosti pre všetky knižnice a teda celú komunitu mestskej časti Redbridge council.

Majú na starosti

- doplňovanie, revíziu a vyradovanie časti fondu za ktorú sú zodpovední. Táto časť je im pridelená podľa kategórii používateľov
- organizáciu a rozvoj aktivít knižnice súvisiacich s ich zaradením. Napr. detský knihovník je zodpovedný za všetky aktivity pre deti, za ich organizáciu, plynulý priebeh a štatistické vyhodnotenie
- služby čitateľom
- vedúci knihovník ma na starosti líniové riadenie manažéra knižnice

Manažér knižnice (Library Manager)

Riadi knižnicu ako celok v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi, smernicami a uzneseniami miestneho zastupiteľstva a zastupuje ju navonok vo všetkých veciach.

Je zodpovedný za

- organizáciu práce zamestnancov, týždenný rozpis služieb a denný rozpis prác, ich riadenie a administratívnu činnosť s tým spojenú
- tímové schôdze, výkonnostný manažment a monitoring neprítomnosti zamestnancov
- ochranu bezpečnosti a zdravia zamestnancov a všetkých ľudí nachádzajúcich sa v budove
- nábor nových zamestnancov
- monitorovanie rozpočtu, štatistiky
- monitoring a odvádzanie financií
- budovu knižnice (nahlasovanie opráv a kontakt s opravármi)
- služby čitateľom
- propagáciu nových titulov a služieb
- aktivity a akcie prebiehajúce v knižnici (aktivity pre deti, mládež a dospelých, autorské posedenia, výstavy,...)

Vedúci knižničný asistent, zástupca vedúceho (Senior Library Assistant)

- služby čitateľom
- administratívne práce
- zastupuje manažéra knižnice v čase jeho neprítomnosti

Knižniční asistenti (Library Assistants)

- služby čitateľom, výpožičné, konzultačné služby a aktivity knižnice
- zakladanie dokumentov a kontrolu správnosti uloženia dokumentov
- vykonávajú práce súvisiace so spracovaním a vyradovaním dokumentov a administratívne práce

Správca (Janitor)

- správa budovy knižnice
- manuálne práce
- ľahké opravy

Pracovné úväzky v Redbridge Libraries

Pracovné úväzky môžu byť buď plné, alebo polovičné. Zaujímavým prispôbením je zdieľaný úväzok, ktorý je ďalej popísaný podrobnejšie.

- plný úväzok (36 hodín týždenne)

- zdieľaný úväzok – job share – (36 hodín týždenne) jedna pozícia na plný úväzok je vykonávaná dvoma zamestnancami na polovičný úväzok (18 hodín týždenne). Títo zamestnanci spolu musia veľmi úzko komunikovať, pretože zdieľajú jednu pracovnú agendu. Takto to funguje, aby sa predišlo diskriminácii ľudí, ktorí nemôžu pracovať 36 hodín týždenne, ale majú záujem o pozíciu, ktorá je na plný úväzok. Napr. v organizačnej štruktúre je iba jeden hlavný knihovník pre deti, ale túto funkciu môžu vykonávať dvaja zamestnanci so zdieľaným úväzkom. Iný zamestnanec zase môže pracovať 36 hod. týždenne a vykonávať dve pracovné funkcie, teda pracuje na dva zdieľané úväzky. Napr. 18 hod. týždenne vykonáva funkciu hlavného knihovníka pre deti a 18 hod. týždenne vykonáva funkciu vedúceho knihovníka pre deti
- polovičný úväzok (18 hodín týždenne)
- skrátený úväzok (12 hodín mesačne) – na tento úväzok pracujú sobotní knižniční asistenti
- príležitostný úväzok – casual work - počet hodín závisí od potreby knižnice a dostupnosti zamestnanca, ale nemal by presiahnuť 36 hodín týždenne. Sú to zamestnanci, ktorí prešli z trvalého pracovného pomeru na prechodný. Zamestnávateľ teda k nim nemá žiadne záväzky (ako nárok na dovolenku, PN, alebo počet odpracovaných hodín). Každá knižnica má k dispozícii zhruba 10 mien a v prípade potreby niekoho z nich kontaktuje. Zamestnanec má samozrejme právo prácu odmietnuť, ak mu daný deň/hodina nevyhovuje. Tento systém je pre knižnice veľmi výhodný, pretože aj keď vypadne veľa ľudí naraz, netrpia tým ani služby čitateľom ani zamestnanci. Samozrejme každá knižnica má podľa svojej veľkosti na tento účel určený rozpočet na rok, s ktorým môže manažér knižnice disponovať.

Rozpis služieb

Vypracováva ho manažér knižnice na niekoľko týždňov dopredu.

Zamestnancom sa strieda dlhý a krátky týždeň podľa počtu odpracovaných dní. Buď má zamestnanec dve 10 hodinové smeny a 3 voľné dni, alebo jednu 10 hodinovú smenu a 2 voľné dni v týždni. Pracovný čas je 7 alebo 10 hodín a v sobotu 6 hodín. Každý zamestnanec na plný úväzok pracuje každú druhú sobotu.

Pondelok	7	Pondelok	7
Utorok	10	Utorok	7
Streda	voľno	Streda	voľno
Štvrtok	10	Štvrtok	7
Piatok	7	Piatok	10
Sobota	voľno	Sobota	6
Nedeľa	voľno	Nedeľa	voľno

Typický deň v SW library

Na každý deň manažér knižnice robí ráno rozvrh prác všetkých zamestnancov, kde určuje:

- miesta poskytovania služieb

musí pritom zohľadniť, aby boli pokryté všetky miesta poskytovania služieb (výpožičný pult, informačný pult, detské oddelenie);

- aktivity s čitateľmi

určiť zamestnancov, ktorí budú vykonávať v ten deň prislúchajúce aktivity s čitateľmi;

- zakladanie dokumentov a kontrolu správnosti uloženia dokumentov

prideliť dostatočné množstvo času a pracovných síl na zakladanie dokumentov a kontrolu správnosti uloženia dokumentov;

- prestávky na obed a oddych

ďalej musí brať do úvahy prestávky na obed a oddych (tieto sú presne určené a časy musia byť dodržiavané z dôvodu súhry);

- osobné úlohy

osobné úlohy, ktoré majú jednotliví zamestnanci na starosti (napr. vyradovanie starých novín, alebo nástenky a informačné materiály, atď.)

Zohľadňuje sa aj postupnosť pracovných úloh jednotlivých zamestnancov (napr. pracovník nestrávi vykonávaním určitej pracovnej činnosti viac ako hodinu.) V prípade obmedzeného počtu zamestnancov z dôvodu dovolenky a/alebo choroby sa toto pravidlo nie vždy uplatňuje. Výnimky sú však skôr ojedinelé.

Každý zamestnanec má pridelené svoje zodpovednosti, ktoré si musí plniť. Tieto môžu byť rozdelené (ak sa dá) podľa talentov a záujmov jednotlivcov. Ako som už spomenula, každý má okrem poskytovania výpožičných a informačných služieb v náplni práce aj prácu s čitateľom. Či už je to čitateľ detský, dospelý alebo starší, závisí od potreby knižnice ale i od záujmu knihovníka (napr. ak je niekto talent na prácu s deťmi, bude mať na starosti Storytime pre deti). Takto sú služby kvalitnejšie a zamestnanec spokojnejší. Samozrejme nie vždy je situácia takto ideálna, preto je dôležité, aby všetci boli schopní pracovať vo všetkých oblastiach služieb a so všetkými typmi čitateľov.

Záverom

Základné informácie o knižnici nájdete na stránke www.redbridge.gov.uk pod záložkou Leisure and Libraries.

Na záver by som chcela zhodnotiť tento systém organizácie práce ako dobre fungujúci systém, ktorý zabezpečuje dobrú výkonnosť zamestnancov a vyúsťuje v kvalitné služby čitateľom.

Úloha verejnej knižnice v komunite je veľká, čo odráža aj vysoká návštevnosť ľudí všetkých vekových kategórií. Služby knižnice sú kvalitné a širokospektrálne. Pri prieskume sa ukázalo, že ľudia sú so službami knižnice spokojní, a radi do nej chodia.

*Mgr. Miriam Rajterová, Ústredná knižnica SAV v Bratislave
miriam.rajterova@savba.sk*

Cezhraničný kultúrny dialóg v debate / *Transfrontier Cultural Dialogue in Debate*

Abstract: *Cooperation of public libraries in Limanowa (Poland) and Dolný Kubín (Slovakia) dates back to 1968 (at present, both towns are part of Euroregion Tatry). The paper provides detailed information on an international conference „Transfrontier cultural dialogue in debate“ which took place in Limanowa in 2010.*

Keywords: *Polish – Slovak cooperation; conference; Euroregion Tatry*

Kľúčové slová: *spolupráca poľsko – slovenská; konferencie; Euroregión Tatry*

Pod názvom Cezhraničný kultúrny dialóg v debate sa 10.-11. júna 2010 konala v malebnom poľskom mestečku Limanowa poľsko - slovenská konferencia, ktorej organizátorom bola Mestská verejná knižnica v Limanowej a Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne.

Rozvoj partnerských vzťahov medzi Limanowou a Dolným Kubínom, začal v roku 1968, keď predstavitelia oboch miest navrhli spoluprácu v oblasti kultúry, športu, turistiky a cestovného ruchu. Program spolupráce bol oficiálne potvrdený v roku 1969 podpísaním zmluvy o výmene športových družstiev – futbalového a pretekárov bežeckého lyžovania. Spolupráca sa neskôr rozšírila na ďalšie oblasti – turistiku, kultúru a výmenu školskej mládeže. V roku 1990 bola uzavretá partnerská zmluva o spolupráci samospráv, základných škôl, farností a o spoločných aktivitách v oblasti zdravotníctva a sociálnej starostlivosti. Do roku 1999 sa spolupráca rozšírila o ďalšie oblasti vrátane podnikateľskej sféry. Významným dátumom v rámci vzájomných kontaktov bol 14. august 2004, keď počas Dní Dolného Kubína v Limanowej bola podpísaná zmluva o spolupráci medzi oboma mestami, ktorá platí dodnes.

Fungujúca cezhraničná spolupráca v európskych štátoch vyústila do cezhraničných integračných procesov na regionálnej úrovni a k formovaniu regiónov prekračujúcich štátnu hranicu, ktoré sa v Európe nazývajú euroregiónmi. Roku 1999 začal na Slovensku fungovať Euroregión Tatry, ktorý pôsobí na oboch stranách slovensko-poľskej hranice. Obe mestá sa stali jeho súčasťou v januári 2000 a hneď začali realizovať mnohé spoločné projekty. Rozvoj spolupráce na slovensko-poľskom pohraničí pomáha rozvíjať i program cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovensko 2007-2013, ktorého súčasťou je i Euroregión Tatry.

Intenzívna spolupráca medzi Limanowou a Dolným Kubínom je i v kultúre a samozrejme i medzi Mestskou verejnou knižnicou v Limanowej a Oravskou knižnicou A. Habovštiaka v Dolnom Kubíne. Ich kontakty sa zintenzívnili najmä po vstupe Slovenska a Poľska do Európskej únie. Výsledkom tejto spolupráce bola i medzinárodná konferencia *Cezhraničný kultúrny dialóg v debate*, ktorá sa konala v Limanowej ako jedna z aktivít v rámci poľsko-slovenského projektu Cezhraničný kultúrny dialóg, realizovaných s finančnou podporou Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu Poľskej republiky prostredníctvom Euroregiónu Tatry. Na konferencii bol za výsledky v oblasti kultúrnej spolupráce medzi oboma mestami ocenený PhDr. Milan Gonda, bývalý riaditeľ

Oravskej knižnice A. Habovštiaka, ktorý je v súčasnosti vedeckým pracovníkom Matice slovenskej v Martine.

Konferencia mala tri tematické okruhy, v ktorých sa striedali poľské a slovenské príspevky. Prvý tematický okruh bol nazvaný *Civilizačné hrozby v 21. storočí : definície, podstata a spôsoby, ako sa im brániť*. Príspevkom *Dnešná babylonská veža – civilizačné ohrozenia medzikultúrnej komunikácie* ho uviedol prof. Zbigniew Necli, vedúci Katedry negociácie Ústavu ekonómie a riadenia Jagellonskej univerzity v Krakove. Zameril sa v ňom na významné zmeny, ktorými prešla Európa v posledných rokoch, ako sú postupné rozširovanie Európskej únie, zvýšenie mobility a migrácie, zjednocovanie medzinárodných trhov, prehĺbovanie kontaktov prostredníctvom hospodárskej spolupráce, obchodovania, vzdelávania, rôznych spôsobov trávenia voľného času a i. – keď prichádzame do kontaktov s ľuďmi, ktorých zvyky, správanie, hodnoty a presvedčenia sú odlišné. S rastúcou mobilitou obyvateľstva však nie vždy prichádza i väčšie porozumenie a tak migrácia sa stáva predmetom konfliktov a často aj nástrojom v rukách politikov a pod.

Kým predchádzajúci príspevok sa venoval problematike civilizačného ohrozenia najmä v oblasti kultúry a spoločnosti vôbec, Dr. František Jedinák, riaditeľ Agentúry pre regionálny rozvoj SEVER v Dolnom Kubíne sa v referáte *Internet, masmédiá, moderné informačné technológie a globálne hrozby pre ľudstvo v 21. storočí (riziká odcudzenia, ohlupovania a úpadku spoločnosti)* zameril na nové technológie, ktoré nenávratne zmenili dnešný svet.

Ďalšie dva príspevky konkretizovali danú problematiku na knižnice. S príspevkom *Knižnice a hrozby dnešnej civilizácie* vystúpil prof. Jacek Wojciechowski, vedúci Katedry knižničnej vedy Ústavu vedeckých informácií a knižničnej vedy Jagellonskej univerzity v Krakove a PhDr. Darina Janovská (Slovenská národná knižnica) s príspevkom *Civilizačné ohrozenia a slovenské knižnice*. Kým poľský príspevok poňal problematiku z hľadiska hrozieb, ktoré predstavujú nové technológie, slovenský príspevok bol pokusom o odpoveď na otázku, čím je dnešná knižnica v každodennom živote človeka, na ktorého sa z rôznych zdrojov valia informácie, ktorý je stresovaný existenčnými podmienkami a podlieha rôznym formám preťaženia. Poukázal na to, že dnešné knižnice sa musia vo svojej činnosti vyrovnávať i s pojmami trh práce a nezamestnanosť, bezdomovci, imigranti z juhovýchodnej Ázie a z iných krajín, ktorí prišli na Slovensko za prácou a pod., a rozoberal úlohy knižníc voči jednotlivým sociálnym skupinám používateľov, z ktorých každá má svoje špecifiká, vyžaduje osobitné prístupy a prináša osobitné komunikačné a prevádzkové problémy.

Druhým tematickým okruhom boli *Turistické, krajinné, etnografické a kultúrne hodnoty oboch regiónov, ich podobnosti a rozdiely*. Postupne tu vystúpili: riaditeľ Oravskej knižnice A. Habovštiaka v Dolnom Kubíne Peter Huba s príspevkom *Bohaté dejiny, pracovití ľudia a turistické hodnoty Oravy*, vedecká pracovníčka Inštitútu etnológie a kultúrnej antropológie Jagellonskej univerzity Dr. Stanisława Trebunia-Staszela s príspevkom „*Pokračovanie hraníc*“ : *poľsko-slovenské vzťahy na príklade vybraných otázok dávnej a dnešnej kultúry Podhalia, Oravy a Spiša* a pracovníčky Múzea P.O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne Dr. Mária Jagnešáková a Mgr. Katarína Ileninová s príspevkom *Oravské múzeum P.O. Hviezdoslava a poloniká vo fonde Bibliotéky*

Vavrinca Čaploviča v Dolnom Kubíne. Všetky prezentácie tohto tematického okruhu obsahovali bohatú obrazovú časť dokumentujúcu krásy oboch susediacich regiónov.

Posledným tematickým okruhom boli *Spoločné cezhraničné skúsenosti a výsledky kultúrnej a literárnej činnosti*, v ktorom odzneli dva príspevky. Ako prvý vystúpil Dr. Milan Gonda s príspevkom *Reionálne knižnice na Slovensku a ich úlohy pri podpore a propagácii kultúrneho a literárneho diania v regióne*, v ktorom priblížil poľským kolegom funkcie a služby slovenských regionálnych knižníc. Na záver vystúpil spisovateľ Andrzej Stasiuk, spolumajiteľ vydavateľstva CZARNE, ktoré sa špecializuje na vydávanie stredoeurópskej a východoeurópskej literatúry. V príspevku *Poľsko-slovenská cezhraničnosť v kultúre, literatúre a v medziľudských vzťahoch* priblížil najmä svoje postrehy z návštev slovenských miest a zo stretnutí so slovenskými spisovateľmi.

Konferencia mala i svoju kultúrnu stránku. Po skončení odborného programu prvého dňa pripravili organizátori inštruktážno-poznávaciú exkurziu autobusom po stopách a chodníkoch Jána Pavla II., Władysława Orkana a Wisławy Szymborskej (poslednej poľskej nositeľky Nobelovej cenu za literatúru z roku 1996). Exkurziu, ktorá sa konala pod názvom „Strážte mi tie chodníky“ dopĺňali prednášky beskydského sprievodcu Zbigniewa Sulkowského. Na záver bolo spoločenské posedenie pri vatre.

Zaujímavá bola i prehliadka Mestskej verejnej knižnice, ktorá je veľmi pekne zrekonštruovaná a poskytuje množstvo služieb i cez prázdniny. Jej riaditeľka, pani Halina Matras, je veľmi činorodá osoba, ktorej sa podarilo z knižnice vytvoriť útulné centrum na trávenie voľného času, ktoré obyvatelia s radosťou navštevujú. Ako povedala, knižnica posilňuje svoju prevádzku práve v letných mesiacoch, keď pomáha zmysluplne tráviť voľný čas deťom, ktoré často nemajú cez prázdniny čo robiť.

Medzinárodná konferencia *Cezhraničný kultúrny dialóg v debate* bola príležitosťou na ďalšie zlepšenie spolupráce a partnerstva medzi oboma regiónmi pri poľsko-slovenskej hranici, ale i príležitosťou na spoznanie Limanowej, pätnásťtisícového okresného mesta v malej kotline obkoleseného Beskydmi, odkiaľ na Slovensko nie je ďaleko (47 km od hraničného prechodu v Piwnicznej a 60 km v Nedeci), mestečka plného života a turistického ruchu. Želáme si, aby spolupráca medzi oboma mestami a oboma knižnicami priniesla i ďalšie úspešné podujatia.

*PhDr. Darina Janovská, Slovenská národná knižnica v Martine
janovska@snk.sk*

Obzretie sa na konferenciu Krym 2010 / A Glance Back at the Crimea Conference 2010

Abstract: *The 17th International Conference Crimea 2010: „Libraries and information sources in modern world of science, culture, education and business“ was held in the town of Sudak, Ukraine. State Scientific library in Banská Bystrica presented its activities there. The paper provides an outline of the conference.*

Keywords: *libraries – their tasks at presented world; international conferences*

Kľúčové slová: *knižnice – úlohy v súčasnom svete; konferencie medzinárodné*

Od 5. do 13. júna 2010 sa v ukrajinskom meste Sudak a v iných mestách Krymu – Bachčisaraji, Koktebeji a Simferopole konala 17. medzinárodná konferencia *Krym 2010 : knižnice a informačné zdroje v modernom svete vedy, kultúry, vzdelávania a podnikania*. Téma konferencie znela: *Úloha knižníc pri zvyšovaní informačnej kultúry a zachovanie kultúrneho dedičstva v moderných podmienkach spoločenského vývoja*. Konferencia „Krym“ je odborné fórum pre profesionálov a manažérov knižníc, vydavateľov a kníhkupcov, pre informačné centrá, múzeá a archívy, pre vedecké, kultúrne a vzdelávacie inštitúcie, počítačové a internetové spoločnosti, obchod a právo. Krymské fórum sa konalo pod záštitou Medzinárodnej federácie knihovníckych asociácií a inštitúcií (IFLA), ktorá je hlavným koordinačným centrom svetového knihovníckeho a informačného spoločenstva.

Hlavným organizátorom konferencie bola tradične Ruská štátna verejná vedecká technická knižnica so sídlom v Moskve. Spoluorganizátormi podujatia boli Ministerstvo kultúry Ruskej federácie, Ministerstvo školstva a vedy Ruskej federácie, Ministerstvo kultúry a cestovného ruchu Ukrajiny, Ministerstvo kultúry a umenia Krymskej autonómnej republiky, Ruská knižničná asociácia, Ukrajinská knižničná asociácia, Celoruská štátna knižnica zahraničnej literatúry, Medzinárodná asociácia užívateľov a vývojárov elektronických knižníc a nových informačných technológií, Národná knižnica Ukrajiny V.I. Vernadského, Medzinárodné knihovnícke, informačné a analytické centrum (Washington, USA).

Prezidentom medzinárodného stáleho organizačného výboru konferencie bol Jakov L. Šraiberg, Doktor technických vied, profesor, generálny riaditeľ Ruskej štátnej verejnej vedeckej technickej knižnice. Predsedom programového výboru konferencie bol Jevgenij Kuzmin, predseda Medzivládnej rady pre UNESCO „Informácie pre všetkých“. Z minulosti medzinárodnej konferencie treba spomenúť, že prvé fórum sa konalo na Kryme v roku 1994 v Jevpatorii, druhé a tretie v legendárnom Forose. Od roku 1997 sa konferencia Krym konala v mestečku Sudak – v jednom z najkrajších miest na pobreží Čierneho mora, na Kryme, ktorého história siaha až do staroveku. Hlavnou atrakciou a symbolom mesta je slávna stredoveká janovská pevnosť.

Odborný program konferencie sa konal na území jedného z najväčších a najkrajších letovísk na Ukrajine, v turistickom komplexe Sudak, v unikátnom chránenom parku. Celková plocha komplexu je 27 ha, z toho 17 ha obsahuje park, kde je viac ako 100 druhov väčšinou vzácných a cenných drevín, ktoré sú zaradené do Červenej knihy rastlín. Komplex obsahuje viac ako 20 stavieb a pohodlných obytných priestorov, konferenčné priestory a moderné centrum, špeciálne navrhnuté pre konferencie. Počas rokov svojej existencie sa konferencia „Krym“ vďaka významu svojho tematického zamerania stala jedným z najväčších a celosvetovo najviac uznávaných medzinárodných fór v odbornej knižnično-informačnej oblasti. Mnohí zahraniční odborníci ju považujú za najlepšiu svojho druhu vo svete. Na konferencii Krym 2010 sa zúčastni-

lo okolo 1200 delegátov z 28 krajín sveta. V priebehu vzdelávacieho programu sa uskutočnilo 65 podujatí a bolo prednesených 500 príspevkov.

Veľká pozornosť sa venovala súčasnému stavu a perspektívam vývoja nových informačných a internetových technológií v knižničnej praxi, právnym a biznisovým informáciám, posilneniu spolupráce medzi knižnicami, akademickými, kultúrnymi, vzdelávacími inštitúciami, vydavateľstvami, kníhkupcami a distribútormi kníh. Osobitnú pozornosť venovala konferencia otvorenému prístupu a otvoreným databázam informačných systémov a sietí, integrácii informačných a knižničných zdrojov, úlohe internetu v transformácii knižničných a informačných služieb, úlohe knižníc v podporovaní čítania, fungovaniu knižníc v sprísnených podmienkach pri aplikácii zákonov o ochrane autorských práv a samozrejme úlohe knižníc pri zvyšovaní informačnej kultúry, zachovaniu kultúrneho dedičstva.

Konferencia sa sústredila na zriaďovanie a prevádzkovanie digitálnych knižníc, automatizovaných knižničných informačných systémov, na kľúčové otázky moderného knihovníctva a informačnej vedy, na informácie o životnom prostredí, na prácu školských a detských knižníc, úlohu knižníc v poskytovaní inovatívnych a moderných výučbových technológií. Medzinárodná konferencia Krym 2010 právom venovala osobitnú pozornosť vzdelávaniu a súčasným problémom v oblasti vzdelávania a vzdelávacích technológií.

V tomto roku program zahŕňal 65 rôznych aktivít a 15 stálych sekcií, seminárov, okrúhlych stolov, prezentácií nových publikácií a projektov. V sekcii *Informačná spoločnosť a globálna informačná infraštruktúra; projekty medzinárodnej spolupráce s príspevkom Knižnica ako multikultúrne centrum a zdroj informácií v znalostnej spoločnosti* prezentovala Slovensko a Štátnu vedeckú knižnicu v Banskej Bystrici jej riaditeľka PhDr. Oľga Lauková, PhD. K spokojnosti s úspešnou reprezentáciou prispelo aj ocenenie v súťaži v rámci 17. ročníka medzinárodnej konferencie Krym 2010 udelením 1. ceny v kategórii videofilmov na tému: *Moja knižnica : všedné dni a sviatky* za film *Duch v kameni*, v réžii Jána Hábera.

*PhDr. Oľga Doktorová, Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici
olga.doktorova@svkbb.eu*

PERSONÁLIE

PhDr. Darina Krausová, rod. Rybárová

V júli sme sa rozlúčili s PhDr. Darinou Krausovou, našou dlhoročnou kolegyňou a riaditeľkou Slovenskej ekonomickej knižnice Ekonomickej univerzity v Bratislave (SEK). Všetci, ktorí sme ju poznali, sme si ju vážili a mali radi. Poznali sme ju totiž nielen ako riaditeľku, ale aj ako vášnivú turistku na výletoch v Tatrách a v okolí Bratislavy v spoločnosti manžela a pracovníkov knižnice.

V slovenskom knihovníckom svete bola známa zanietением pre knihovnícku prácu a aktívnou činnosťou v knihovníckych spoločných organizáciách. V Ústrednej ekonomickej knižnici pôsobila vo funkcii riaditeľky od roku 1988 a dokázala vybudovať základy pre vytvorenie a fungovanie automatizovaného knižnično-informačného systému na vysokej profesionálnej úrovni. V roku 1992, keď sa knižnica presťahovala do nových priestorov v Petržalke, sa pod jej vedením postupne vytvárali podmienky na maximálne sprístupňovanie knižničného fondu vo voľnom výbere, prezentovanie činnosti knižnice a rozšírenie vzťahov so zahraničnými partnerskými inštitúciami ekonomického zamerania.

PhDr. Darina Krausová bola osobnosťou s veľkým srdcom, vždy priateľská a ochotná pomáhať druhým. Svoj boj s dlhoročnou ťažkou a zákernou chorobou dobojovala vo veku 63 rokov v júli 2010.

Navždy zostane v našich srdciach.

Biografické a profesijné údaje:

1966-1971	štúdium na Katedre knihovedy a vedeckých informácií Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave
1971-1980	Podnik racionalizácie riadenia poľnohospodárstva a výživy Bratislava
1980-1983	Slovenská pedagogická knižnica Bratislava
1984	Matica slovenská – Odbor pre knižničnú sústavu
1985-2005	Slovenská ekonomická knižnica Ekonomickej univerzity v Bratislave (pôvodne Ústredná ekonomická knižnica pri Vysokéj škole ekonomickej v Bratislave)

K životnému jubileu PhDr. Márie Kadnárovej

Netrpezlivá túžba po napredovaní, nevyčerpatelná energia, veľa záujmov a plánov do budúcnosti, to by mohla byť základná charakteristika PhDr. Márie Kadnárovej, ktorá sa v týchto dňoch dožíva okrúhleho jubilea.

Ria Kadnárová sa narodila 29.11.1960 v Bratislave. Už v útlom detstve prejavovala záujem o knihy a literatúru, veď ako malé dievčatko veľmi rada navštevovala knižnice – pracoviská svojej matky, pani Viery Kadnárovej, ktorá bola knihovníctvu verná po celý život až do odchodu na zaslúžený odpočinok. Ria Kadnárová mala ku knihovníckej profesii veľmi blízko a preto akosi prirodzene pokračovala v štúdiu na Strednej knihovníckej škole a po jej skončení na Katedre knihovedy a vedeckých informácií Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Vysokoškolské štúdium úspešne ukončila v roku 1984 a po absolvovaní rigorózneho skúšky v roku 1986 získala doktorát z filozofie.

Ako čerstvá absolventka začala pracovať v Ústave vedeckých zdravotníckych informácií, dnes Slovenskej lekárskej knižnici, kde pôsobila do roku 2003. Prioritnými oblasťami jej pôsobenia boli predovšetkým akvizícia biomedicínskej literatúry a informačných zdrojov a spracovávanie knižničného fondu. Veľké úsilie venovala najmä zavádzaniu nových trendov a informačných technológií do akvizičnej činnosti a procesov spracovávania literatúry.

S Riou som veľmi úzko začala spolupracovať najmä začiatkom 90. rokov, keď sa stala nielen mojou zástupkyňou, ale aj mojou pravou rukou. V tomto zložitom období bolo nesmierne dôležité vedieť rýchle a operatívne reagovať, rozhodovanie si vyžadovalo profesionálny prístup a veľkú dávku odvahy a osobného zánietenia. Ria bola jednou z hybných pák kolektívu knižnice, stála za všetkými úspechmi, ktoré knižnica dosiahla v tomto období. Bola výbornou kolegyňou, na ktorú sa dalo absolútne spoľahnúť, vždy bola aktívna a zánietená pre prácu, ktorú vykonávala. Aj dnes s vďakou spomínam na obdobie úzkej spolupráce, keď sme spoločne dlho do noci tvorili nové koncepcie, písali projekty, riešili priestorové problémy i automatizáciu knižnice. Na Riou s vďakou spomíname nielen ako na vynikajúcu kolegyňu, ale aj na výbornú priateľku.

Bolo mi veľmi ľúto, ale chápala som jej rozhodnutie, keď sa rozhodla takmer po dvadsiatich rokoch odísť zo Slovenskej lekárskej knižnice. Zlákala ju akademická pôda a v roku 2003 sa stala riaditeľkou Ústrednej knižnice Farmaceutickej fakulty Univerzity Komenského, kde pôsobí podnes. Zároveň je členkou kolégia dekana Farmaceutickej fakulty Univerzity Komenského a tajomníčkou Knižničnej a edičnej rady FaF UK, koordinuje publikačnú činnosť fakulty a aktívne spolupracuje s ostatnými fakultnými knižnicami UK pri budovaní univerzitných databáz.

Ria Kadnárová sa aktívne angažuje aj v činnosti profesijných knihovníckych združení. V roku 1985 a 1986 viedla Komisiu mladých knihovníkov pri Spolku slovenských knihovníkov, v rokoch 2000 až 2003 bola predsedníčkou Slovenskej asociácie knižníc, vykonávala funkciu tajomníčky Správnej rady SAK, od roku 2009 je členkou redakčnej rady časopisu ITlib, má bohatú publikačnú a prednáškovú činnosť.

Popri svojom pôsobení v rôznych zodpovedných funkciách, v ktorých neustále dokazovala svoju odbornú vyspelosť, profesionálnosť, koncepcnosť a organizačné schopnosti si nájde čas aj pre svoje koníčky a záľuby v literatúre, hudbe, cestovaní a turistike.

Do ďalších rokov želáme milej jubilantke pevné zdravie, veľa pracovných úspechov a rodinnej pohody.

*PhDr. Marta Žilová, Národné centrum zdravotníckych informácií SR
marta.zilova@nezisk.sk*

Miloš Kovačka – jubilant

Koncom októbra tohto roku sa dožil okrúhleho jubilea jeden z významných vedeckých pracovníkov Slovenskej národnej knižnice v Martine, jeden z najpoprednejších slovenských bibliografov, bádateľov v oblasti dejín knižnej kultúry a cirkevných dejín Miloš Kovačka. Jeho životné osudy sú zviazané s Martinom a s Turcom. Narodil sa v krásnom kúte Turčianskej záhradky, v Sklabini, 30. októbra 1940. Po absolvovaní stredoškolských štúdií roku 1965 absolvoval Pedagogický inštitút v Martine. Krátko pôsobil ako učiteľ a 1. augusta 1966 nastúpil do Matice slovenskej na jej bibliografické pracovisko, s ktorým je spätý až do súčasnosti. Sprvu to bola retrospektívna bibliografia, potom špeciálna bibliografia a tiež súbežná bibliografia. Od roku 1987 stál na čele Bibliografického oddelenia a v súčasnosti pôsobí vo funkcii riaditeľa Národného bibliografického ústavu Slovenskej národnej knižnice.

Od nástupu do Matice slovenskej zameral svoju bádateľskú činnosť na štúdium dejín staršej slovenskej literatúry, čo sa odzrkadlilo aj v jeho prácach, ktorými dosiahol hodnosť kandidáta vied a napokon docentúru. Témou kandidátskej práce, ktorú obhájil roku 1982 v Literárnovednom ústave Slovenskej akadémie vied, boli *Študentské časopisy na Slovensku v 19. storočí* a docentúru získal roku 2004 rozsiahlym dielom *Duchovné princípy, literárne vzdelanie, knižná kultúra a bibliografia v dejinách slovenskej literatúry* na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity. Je na škodu odbornej verejnosti, že obe práce sa doteraz nedočkali edičnej realizácie. Je potrebné spomenúť jeho zásluhu pri tvorbe podkladov pre nový knižničný zákon (zákon č. 183/2000 Z.z. o knižniciach) a jeho mimoriadne nasadenie pri procese osamostatňovania Slovenskej národnej knižnice, o jej etablovanie ako samostatnej národnej inštitúcie v roku 2000.

Vymenovať všetky aktivity Miloša Kovačku, či už na poli vedeckovýskumnom, bibliografickom, organizačnom a edičnom nie je možné, no pristavíme sa aspoň pri jeho najvýznamnejších pracovných výsledkoch. Patril do riešiteľského tímu výskumnej úlohy IKIS na báze elektronizácie, projektu automatizovaného systému slovenskej národnej bibliografie, čím sme sa zaradili medzi popredné bibliografické pracoviská. Podstatnou mierou sa zaslúžil o rozvoj teórie a praktickej aplikácie bibliografie, o rozvoj celoslovenskej siete bibliografických pracovísk, ich povznesenie na vysokú odbornú úroveň a koordináciu práce všetkých bibliografických pracovísk Slovenska, čo sa tiež odráža na rokovaníach Koordinačnej rady pre bibliografiu. Je autorom početných

bibliografií, štúdií, výskumných správ, príspevkov v zborníkoch a odborných periodikách. V neposlednom rade treba spomenúť jeho zásluhy na organizovaní, metodickom riadení a vedení celej siete bibliografických pracovísk na Slovensku a na organizovaní bibliografických konferencií, ktoré sa konajú každé štyri roky a na spracovaní deklarácií z nich. Ako posledné z tematiky bibliografie by sme spomenuli *Bibliografický zborník*, ktorý vychádza pod jeho vedením, v jeho redakčnej príprave.

Roku 2002 sa na Prírodovedeckej fakulte Žilinskej univerzity inovoval študijný odbor zameraný na kultúrne dedičstvo a vytvorila sa spoločná Katedra mediamatiky a kultúrneho dedičstva, na koncepčnom zameraní ktorej mal nemalý podiel práve Miloš Kovačka. Na nej potom vyučoval dejiny kultúry a umenia, dejiny knižníc a dokumentácie a dokumentológie. Tu odviedol veľký kus práce so študentmi, vštepoval im s neobyčajným rétorickým zápalom lásku ku kultúre a umeniu starých národov i Slovenska, oboznamoval ich s dejinami knižníc, ktoré zohrávali v minulosti podstatnú úlohu pri vzdelávaní a zvyšovaní kultúrnej úrovne ľudí. Zadávaním tém bakalárskych i diplomových prác doviedol k úspešnému ukončeniu vysokoškolského štúdia množstvo študentov a bol jedným z najobľúbenejších vedúcich týchto prác. Svoje pedagogické účinkovanie smeroval tiež k cirkevným dejinám, ktoré prednáša na Žilinskej univerzite, ako aj na výchovu a pedagogické usmerňovanie študentov a žiakov na Biblickej škole v Martine, ktorá tu vznikla roku 1998.

Miloš Kovačka sa popri bibliografickej práci venuje neustále literárnohistorickému výskumu, problematike dejín knižnej kultúry a v poslednom čase závažnej problematike duchovných dejín Slovenska. Z jeho edičných aktivít tohto smerovania spomenieme aspoň kľúčové postavy našej literatúry – Janko Matúška, Peter Kellner - Záboj Hostinský, P. O. Hviezdoslav, Pavol Dobšinský, Martin Rázus a ďalší. Paleta jeho vedeckých záujmov je mimoriadne široká. Bol iniciátorom projektu *Personálna bibliografia Pavla Jozefa Šafárika*, ktorý bol dopracovaný do edičnej podoby, bibliografia bola zostavená pod jeho vedením a vyšla roku 2004 v Slovenskej národnej knižnici. Z podnetu jubilanta sa roku 2005 začala tradícia *Dní Milana Hodžu* v spolupráci so Slovenskou akadémiou vied, v rámci ktorých sa každoročne organizujú vedecké konferencie a oslavy v Martine a v rodisku Milana Hodžu, v Sučanoch. K významným aktivitám Kovačku patria aj posledné konferencie organizované v spolupráci so Slovenskou akadémiou vied – Juraj Ribay 1754–1812, život, dielo, doba (r. 2004), Cithara sanctorum 1636 – 2006 (r. 2006), Memorialis – historický spis slovenských stolíc (r. 2007), Rod Révai v slovenských dejinách (r. 2008), Zemianstvo na Slovensku (r. 2009). Miloš Kovačka ako riaditeľ Národného bibliografického ústavu Slovenskej národnej knižnice sa zúčastňuje na každoročne organizovaných seminároch Dejiny knižnej kultúry, zameraných vždy na niektorú či regionálnu či tematickú oblasť dejín knižnej kultúry. Jeho erudované príspevky prinášajú vždy nový, doteraz neprebádaný problém, nové témy k dejinám knižnej kultúry.

Ako posledné by som spomenula jeho ostatný veľký edičný čin. V roku 2008 bol objavený vo fondoch Archívu literatúry a umenia Slovenskej národnej knižnice v Martine unikátny dokument – originálny latinský rukopisný text dokumentu *Akty a závery – Zákony a ustanovenia Žilinskej synody*, ktorý je základným dokumentom formovania

evanjelickej cirkvi na Slovensku. Miloš Kovačka, ako popredný znalec tejto problematiky, znalec histórie evanjelickej cirkvi na Slovensku a jej horlivý stúpenec, sa podujal na významný krok. Vypracoval základnú koncepciu uverejnenia tohto vzácneho dokumentu, pripravil jeho bibliofilské a faksimilné vydanie (s diplomatickým prepisom, aktuálnym prekladom do slovenčiny, s cirkevno-historickou, kultúrno-historickou, jazykovednou a sfragistickou štúdiou od významných slovenských odborníkov). Publikáciu doplnil bio-bibliografickým slovníkom osobností Žilinskej synody a bibliografiou edícií zákonov Žilinskej synody. Podľa slov Miloša Kovačku „*Príprava edície bola koncipovaná so zámerom vytvoriť modelovú publikáciu, ktorá by mohla byť vydaná v rámci zamýšľaného projektu edície faksimilných vydaní najvýznamnejších slovenských jazykových pamiatok 16. a 17. storočia.*“ Tento posledný významný čin Miloša Kovačku otvoril cestu k realizácii projektu Pramene k duchovným dejinám Slovenska, čím sa zapísal ako zásluhný sprostredkovateľ najhodnotnejších a najvýznamnejších dokumentov a prameňov k dejinám Slovenska.

Vymenovať všetky oblasti aktivít tejto významnej a poprednej osobnosti našej kultúry, bibliografie, duchovných dejín, dejín knižnej kultúry ani nie je možné, no snažili sme sa v tomto krátkom portréte načrtnúť aspoň základné oblasti, v ktorých pracoval, pracuje a bude i v budúcnosti uplatňovať svoje mimoriadne široké, hlboké vedomosti a svoju odbornú zanietenosť. Do ďalších rokov mu chceme zaželať hlavne veľa zdravia, pohody v kruhu svojej rodiny i v kruhu svojich blízkych na pracovisku, na pôde Slovenskej národnej knižnice, i na ďalších jeho pôsobiskách, aby si spĺňal svoje sny, vedecké aktivity, snaženia a aby sa dlho tešil z nich.

*PhDr. Klára Komorová, PhD., Slovenská národná knižnica v Martine
komorova@snk.sk*

Naša jubilatka PhDr. Oľga Lauková, PhD.

Vynikajúca manažérka, výnimočná žena, človek na svojom mieste. Jej tvorivý „nepokoj“, náročnosť na seba i na okolie, stanovené ciele, ktoré by boli náročné pre nejedného predstaviteľa silnejšieho pohlavia. Známa svojou schopnosťou prekonávať prekážky, presvedčiť a motivovať, dotiahnuť veci do úspešného konca.

V roku 1978 ukončila štúdium na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Pôsobila vo vedúcich funkciách v oblasti kultúry v Martine, Banskej Bystrici, ako koordinátorka pre miestnu kultúru na Ministerstve kultúry SR a neskôr vo funkcii námestníčky riaditeľa Slovenskej agentúry životného prostredia v Banskej Bystrici. Pričinila sa o zapísanie lokality ľudovej architektúry Vlkolínec a Mestskej pamiatkovej rezervácie Banská Štiavnica do Zoznamu svetového kultúrneho dedičstva. Zaslúžila sa o vznik Turčianskej galérie v Martine a medzinárodných výtvarných súťaží Zelená fantázia a Zelený svet. Je autorkou viacerých vzdelávacích projektov s environmentálnym zameraním.

Od roku 1999 je riaditeľkou Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici. Aktívnym prístupom a osobnou zaangažovanosťou dosiahla výsledky, ktoré Štátnu vedeckú knižnicu v Banskej Bystrici zaradili medzi kvalitne fungujúce a uznávané inštitúcie. Pod jej vedením sa zrealizovali významné aktivity, ktoré prispeli a prispievajú k zvyšovaniu úrovne knižníc ako kultúrnych inštitúcií na Slovensku. Za vyše jedenásťročné pôsobenie vo funkcii riaditeľky sa O. Lauková zaslúžila o komplexnú rekonštrukciu historickej budovy Župného domu – sídla ŠVK, iniciovala založenie jazykových centier – Nemeckej študovne, Centra ruských štúdií, Info USA, Britského centra a čínskeho centra Window of Shanghai. Podporila ne jeden domáci či zahraničný projekt, rozvíjala alebo iniciovala spoluprácu a medzinárodné kultúrne kontakty s Českom, Poľskom, Maďarskom, Ukrajinou, Ruskou federáciou, Bulharskom, USA, Čínou a s ďalšími krajinami. Reprezentácia Slovenska na medzinárodných knihovníckych fórach v Ruskej federácii v Moskve, v Kaliningrade, v Sudaku na Ukrajine, vystúpenia na konferencii v čínskom Šanghaji boli a sú inšpiráciou pre mnohých. Cyklus Osobnosti, ktorý má viac než desaťročnú tradíciu, jej prispením pomáha zviditeľňovať známe a tiež menej známe osobnosti regiónu s celoslovenským a európskym významom. Podporila knihovnícke vzdelávanie každoročným seminárom, ktorého 10. ročník pod názvom Význam osobností pre mestá a regióny sa uskutočnil tohto roku. Jej zásluhy o šírenie nemeckej kultúry a jazyka boli ocenené Goetheho inštitútom v Mníchove. Ministerstvom zahraničných vecí Ruskej federácie bola ocenená jej aktivita v šírení ruského jazyka a kultúry, spoluprácu v oblasti kultúry vysoko ohodnotilo taktiež Ministerstvo kultúry Bulharska.

Preto chceme na záver vysloviť obdiv a úprimnú vďaku za úsilie a úspechy knižnice, ktorú naša novembrová oslávenkyňa vedie a ktorej venovala významnú časť svojho profesijného života. Prajeme jej veľa zdravia, šťastia a splnenie ďalších mnohých smelých plánov a cieľov.

PhDr. Oľga Doktorová, Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici
olga.doktorova@svkbb.eu

